

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRAŃSZCZYK

NA LATA 2021-2025

OFICyna PROFILAKTYCZNA

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	3
1.1. Metodyka opracowania strategii	3
1.2. Kontekst planowania strategicznego.....	4
1.3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii	4
1.4. Spójność z dokumentami strategicznymi.....	7
1.5. Polityka przestrzenna w Strategii Rozwoju	8
2. Charakterystyka Gminy.....	9
2.1. Położenie.....	9
2.2. Sytuacja demograficzna	11
2.3. Kapitał społeczny.....	15
2.3.1. Sytuacja gospodarcza	16
2.3.2. Sytuacja finansowa.....	19
2.3.3. Rynek pracy.....	21
2.4. Wychowanie i edukacja	26
2.5. Kultura, sport i rekreacja.....	28
2.6. Pomoc społeczna i opieka zdrowotna	34
2.7. Bezpieczeństwo publiczne	37
2.8. Infrastruktura gminy.....	38
2.9. Środowisko przyrodnicze.....	40
3. Wnioski z diagnozy strategicznej.....	43
4. Konsultacje społeczne	47
4.1. Charakterystyka próby	48

4.2. Wyniki badań	51
5. Obszary strategicznej interwencji	54
6. Analiza SWOT	56
7. Misja i Wizja	61
8. Cele strategiczne, operacyjne, zadania	62
9. Struktura modelu przestrzenno-funkcjonalnego	71
10. System wdrażania i finansowania	75
11. Monitoring i ewaluacja.....	80
11.1. Monitoring	80
11.2. Ewaluacja.....	81
12. Ocena ryzyka.....	83
13. Podsumowanie	87
14. Spis rycin/tabel/wykresów	88

1. WPROWADZENIE

1.1. METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem określającym kierunki i obszary rozwoju gminy jakie stawiać będą przed sobą władze lokalne, przez najbliższe kilka lat. Strategia stanowi całościową koncepcję zarządzania rozwojem Gminy i jest elementem dopełniającym funkcjonowanie i zrównoważony rozwój danego obszaru. Planowanie strategiczne jest jednym z wyznaczników poprawnego zarządzania gminą, co w dalszym etapie przekłada się na rozwój lokalny. Strategia ma za zadanie przede wszystkim eliminować istniejące bariery, na rzecz wykorzystywania lokalnych atutów. W tym celu podstawowymi elementami w opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk są:

- diagnoza strategiczna,
- analiza SWOT,
- wizja i misja,
- cele strategiczne i operacyjne,
- system wdrażania, monitoring i ewaluacja.

Strategia rozwoju gminy ma za zadanie podnosić poziom życia mieszkańców, uwzględniając ciągłe przemiany społeczno-gospodarcze. Wprowadza zmiany jakościowe oraz ilościowe i prowadzi do udoskonalania narzędzi jakie oferuje Gmina. Strategia podkreśla atuty gminy, jednocześnie analizując problemy w niej występujące.

Zasięg oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk obejmuje obszar całej gminy, uwzględniając funkcjonowanie poszczególnych sołectw. Analizie poddaje się dane statystyczne dotyczące sytuacji gospodarczej, społecznej, finansowej oraz kulturowej.

Strategię rozwoju gminy Brańszczyk sporządzono na lata 2021-2025, gdzie założono, że dany zasięg czasowy pozwoli na wdrożenie celów strategicznych, uwzględni analizowane szanse i zagrożenia oraz pozwoli na długotrwały monitoring oraz ewaluację określonych wskaźników, przy wcześniejszym procesie wdrażania. Przy analizie danych statystycznych kierowano się najbardziej aktualnymi spisami na dzień opracowywania strategii. Dane jednak należy na bieżąco analizować w celu kontroli sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie.

Przy procesie planowania strategicznego wykorzystano takie metody badawcze jak:

- metoda obserwacyjna,
- metoda monograficzna,
- metoda badania dokumentów,
- metoda statystyczna,
- metoda analizy i krytyki piśmiennictwa.

Strategia Rozwoju Gminy powinna opierać się na partycypacji społecznej, która oznacza ścisłą współpracę z mieszkańcami badanego obszaru. Idąc za poprawnością konstruowania strategii i wymogami konsultacji społecznych, przeprowadzono na terenie gminy badania ankietowe, a z wniosków sformułowano kierunki rozwoju i cele strategiczne.

Przy planowaniu działań strategicznych, kierowano się słabymi i mocnymi stronami, wyodrębniono obszary i kierunki rozwoju oraz stworzono wizję i misję gminy, która stanowić ma ogólny kierunek rozwoju gminy Brańszczyk.

1.2.KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk to odpowiedź na zmieniające się procesy społeczno-gospodarcze gminy, powiatu a w końcu całego województwa. Opracowany dokument powstał w celu stworzenia dla gminy kierunku, w jakim powinna planować swój rozwój, realizować istniejące i przyszłe zadania, co w konsekwencji ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025, wspólnie ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku oraz innymi dokumentami strategicznymi, ma za zadanie tworzyć kompletny obraz rozwoju gminy.

1.3.UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Należy zaznaczyć, iż Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem nieobowiązkowym, jednakże jej sporządzenie podnosi standardy gminy, pozwala w strategiczny sposób zaplanować jej przyszłość i określić konkretne kierunki rozwoju. Obowiązuje szereg dokumentów dotyczących polityki rozwoju, które określają standardy, sposób realizacji oraz potrzebę sporządzania strategii rozwoju gminy.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, który wskazuje potrzebę wykonania strategii rozwoju gminy oraz daje kierunek sporządzenia danego dokumentu jest *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne Społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)*. Dokument został przyjęty 25 września 2012 r. W danej strategii określa się istotność sporządzania strategii rozwoju na szczeblu lokalnym i wprowadzenie ich w funkcjonowanie określonych obszarów.

Podstawą prawną do opracowania Strategii Rozwoju Gminy jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹. Co więcej, w związku z nowelizacją ustawy o polityce rozwoju², dodano stosowne zasady dotyczące formułowania strategii rozwoju, w tym:

dodanie art. 10e-10g w brzmieniu³:

1. Gmina może opracować strategię rozwoju gminy.
2. Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.
3. Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378), przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:
  - 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
  - 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
  - 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
  - 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
  - 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;

---

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658).

² Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw .

³ j.w.

6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań;

7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;

8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;

9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, dane aspekty uwzględniono w Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025.

Podstawami prawnymi, które kierunkowały sporządzenie Strategii Rozwoju Gminy były również założenia Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich, którą warunkują takie akty prawne jak:

- Artykuły 38-44 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE);
- Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (wspólne przepisy dotyczące europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych);
- Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (wsparcie rozwoju obszarów wiejskich);
- Rozporządzenie (UE) nr 1306/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013) (finansowanie wspólnej polityki rolnej, zarządzanie nią i jej monitorowanie).
- Rozporządzenie zbiorcze (rozporządzenie (UE) 2017/2393; Dz.U. L 350, 29.12.2017, s. 15) (wprowadzające zmiany do rozporządzeń nr 1305/2013 i 1306/2013).

Strategie Rozwoju Gminy i ich cele zaczerpnięte zostały z istotnych dokumentów, które mają wpływ na politykę rozwoju całego kraju, wśród tych dokumentów znajdują się:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK),
- Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze,

- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku),
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO),
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego,
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego.

1.4.SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych, na których opiera się Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk jest *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030. Innowacyjne Mazowsze*. Dokument ten stanowi podstawę do sporządzania kierunków i obszarów rozwoju gminy, które powinny być spójne z założeniami całego województwa mazowieckiego, co więcej nie powinny wykraczać poza ich zakres. W Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025 uwzględniono cele strategiczne oraz wizję i misję Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i na ich podstawie opracowano bardziej szczegółowe obszary rozwoju. Strategię Rozwoju Gminy Brańszczyk sporządzono również z podstawowymi założeniami Strategii Rozwoju Kraju oraz poszczególnych strategii, które dotyczą polityki rozwoju. Istotne informacje zaczerpnięto z Raportu o stanie Gminy Brańszczyk i skorzystano z podanych w raporcie danych statystycznych. Ważnym dokumentem przy opracowaniu kierunków rozwoju gminy był plan budżetowy na rok 2021 oraz pośrednie dokumenty dotyczące sytuacji finansowej gminy. Podstawowe elementy, z których zaczerpnięto dane zastane oraz wyciągnięto wnioski na temat funkcjonowania gminy to:

- Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019,
- Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2019 rok,
- PARPA-G1 za lata 2017-2019,
- Raport o stanie gminy Brańszczyk za lata 2018-2019,
- Budżety gminne na lata 2017-2019.

Co więcej, jednym z dokumentów planistycznych, który wpłynął na sformułowanie celów oraz kierunków rozwoju dotyczących przede wszystkim infrastruktury technicznej oraz środowiska, jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Brańszczyk.

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025 opiera się również na poprzedniej Strategii Rozwoju do roku 2020, dzięki której wyciągnięto stosowne wnioski, poszerzono jej działanie bądź przedłużono czas działania poszczególnych celów strategicznych.

1.5.POLITYKA PRZESTRZENNA W STRATEGII ROZWOJU

Jednym z najważniejszych zadań samorządu terytorialnego jest kreowanie ładu przestrzennego. Według Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ład przestrzenny określa się jako ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Planowanie przestrzenne, w tym polityka przestrzenna Gminy, powinna regulować oraz ograniczać rozwój spontaniczny. Jednym z podstawowych dokumentów, określających politykę przestrzenną w Gminie jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, jednak dokument ten nie stanowi prawa miejscowego. Jednakże, istnieją na terenie Gminy dokumenty, określające prawo miejscowe, którymi są Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Określają one przeznaczenie terenów pod konkretne funkcje oraz określać sposoby ich zagospodarowania, jak i wytyczne dotyczące zabudowy.

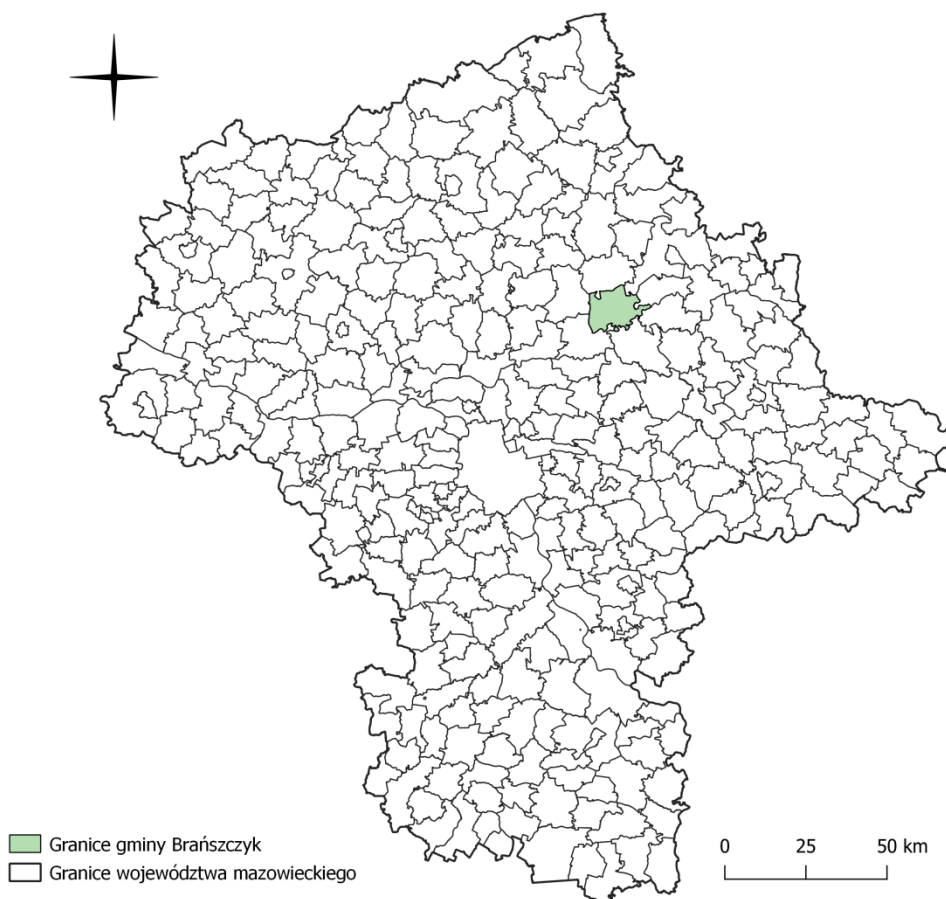
Strategia Rozwoju Gminy, również w dużym stopniu kształtuje oraz określa politykę przestrzenną i stanowi podstawę do tworzenia, poprawy oraz rozwoju działań związanych z planowaniem przestrzennym. Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk, określa w szczegółowy sposób wszelkie relacje społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne, które prowadzą do tworzenia ładu przestrzennego w Gminie. W związku z nowelizacją ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju, gdzie ważnym aspektem dla Gminy powinien być rozwój polityki przestrzennej, stworzono model przestrzenno-funkcjonalny dla Gminy, co więcej, zwrócono uwagę na aspekty planowania przestrzennego oraz określono cele i zadania związane z kreowaniem polityki przestrzennej w Gminie.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. POŁOŻENIE

Gmina Brańszczyk to Gmina wiejska, położona w województwie mazowieckim, w powiecie wyszkowskim. Gmina zajmuje obszar 16 651 ha oraz znajduje się w odległości 60 km od Warszawy i 12 km od Wyszkowa. Gmina zlokalizowana jest przy drodze ekspresowej S8, która łączy aglomerację: wrocławską, łódzką, warszawską i białostocką⁴.

Rysunek 1. Położenie Gminy Brańszczyk na tle województwa mazowieckiego.

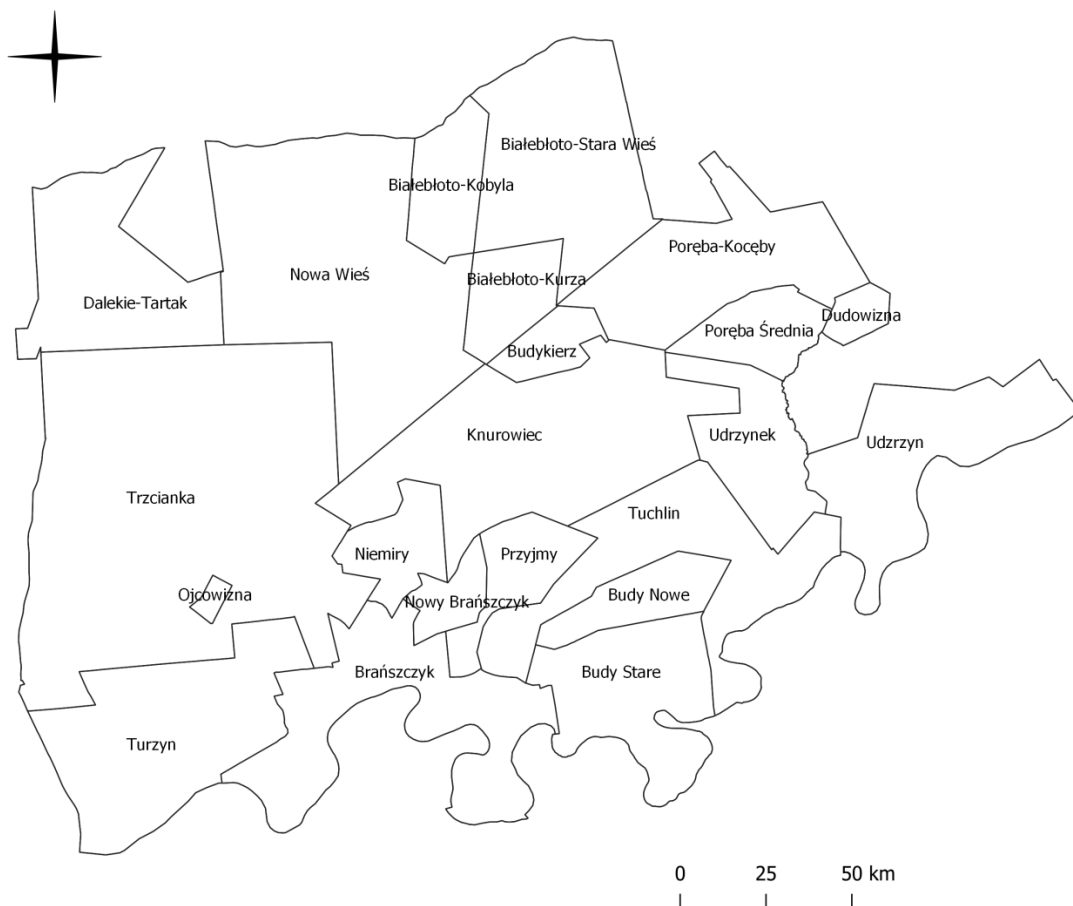
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k).

⁴ Raport o stanie Gminy Brańszczyk za rok 2019.

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

W skład Gminy wchodzi 21 sołectw takich jak: Białebloto-Kobyła, Białebloto-Kurza, Nowa Wieś, Białebloto-Stara Wieś, Brańszczyk, Budykierz, Dalekie-Tartak, Dudowizna, Knurowiec, Niemiry, Nowe Budy, Nowy Brańszczyk, Ojcowizna, Poręba-Kocęby, Poręba Średnia, Przyjmy, Stare Budy, Trzcianka, Tuchlin, Turzyn, Udrzyn, Udrzynek oraz osiedle mieszkaniowe Dalekie-Tartak.

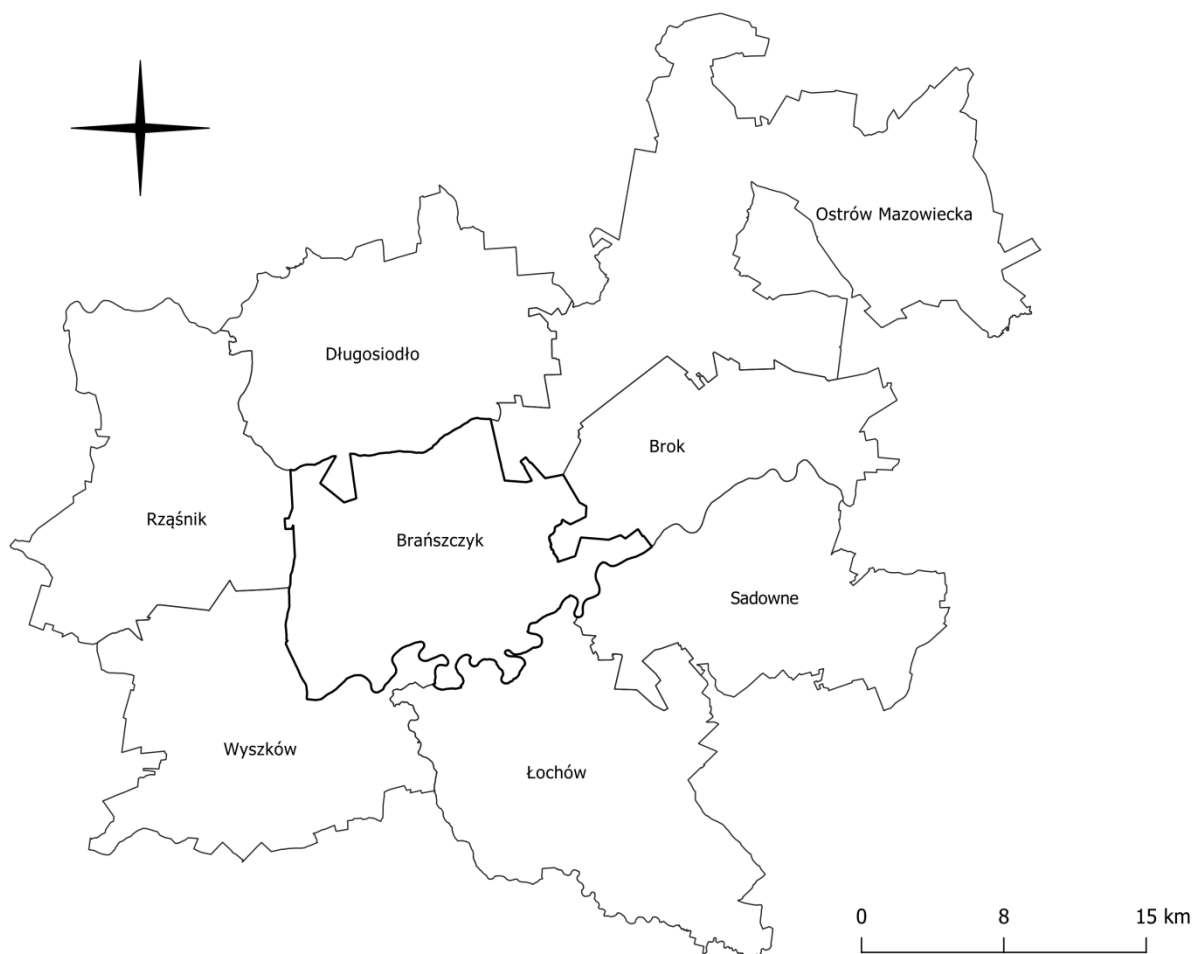
Rysunek 2. Położenie sołectw w Gminie Brańszczyk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k).

Gmina Brańszczyk graniczy z takimi Gminami jak: Długosiodło, Rząśnik, Wyszków (powiat wyszkowski), Sadowne i Łochów (powiat węgrowski) oraz Ostrów Mazowiecka i Brok (powiat ostrowski).

Rysunek 3. Gmina Brańszczyk na tle sąsiadujących gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k).

2.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Sytuacja demograficzna i jej dynamiczne zmiany warunkują jedne z podstawowych czynników rozwojowych Gminy. Przyrost naturalny czy saldo migracji określają podstawowe uwarunkowania demograficzne i stanowią podstawę do planowania dalszej realizacji kierunków rozwoju w tym obszarze. Jedną z podstawowych cech pozwalających ocenić potencjał demograficzny jest liczba ludności. Wszystkie procesy demograficzne należy rozpatrywać w perspektywie długoterminowej, dlatego tak ważnym aspektem w diagnozie strategicznej jest analiza aktualnej sytuacji demograficznej.

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Gminę Brańszczyk zamieszkiwało 8166 mieszkańców. Względem roku poprzedniego (2018), liczba ta zmniejszyła się jedynie o 1%. Szacuje się, że gęstość zaludnienia wynosi 50 osób na 1 km². Największym, pod względem zaludnienia sołectwem jest Brańszczyk, następnie Trzcianka oraz Turzyn.

Tabela 1. Liczba ludności w miejscowościach Gminy Brańszczyk w 2019 roku.

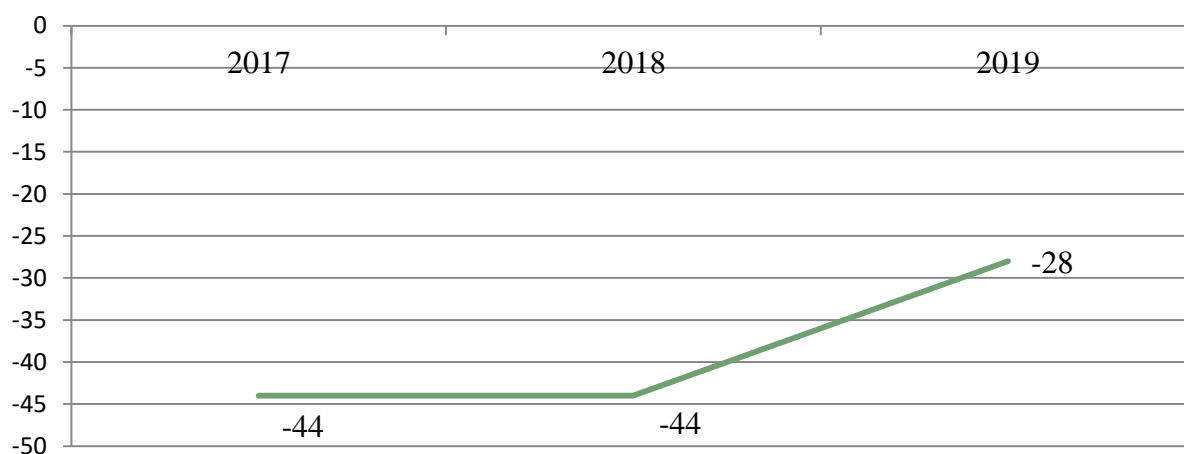
Sołectwo	Liczba mieszkańców na pobyt stały
Białebloto-Kobyła	410
Białebloto-Kurza	192
Białebloto-Stara Wieś	256
Brańszczyk	1125
Budykierz	224
Dalekie-Tartak	290
Dudowizna	235
Knurowiec	248
Niemiry	311
Nowa Wieś	378
Nowe Budy	302
Nowy Brańszczyk	243
Ojcowizna	103
Poręba Średnia	392
Poręba-Kocęby	352
Przyjmy	251
Stare Budy	193
Trzcianka	1039
Tuchlin	226

Turzyn	758
Udrzyn	287
Udrzynek	351
Razem	8166

Źródło: Raport o stanie Gminy Brańszczyk za rok 2019.

W Gminie Brańszczyk, przyrost naturalny posiada wartości ujemne. Oznacza to, że przeważającą część stanowią zgony. Na przestrzeni lat 2017-2018 wartość ujemnego przyrostu naturalnego, była prawie o połowę wyższa, niż w roku 2019. Świadczyć to może o zmniejszającym się problemie starzejącego się społeczeństwa w Gminie.

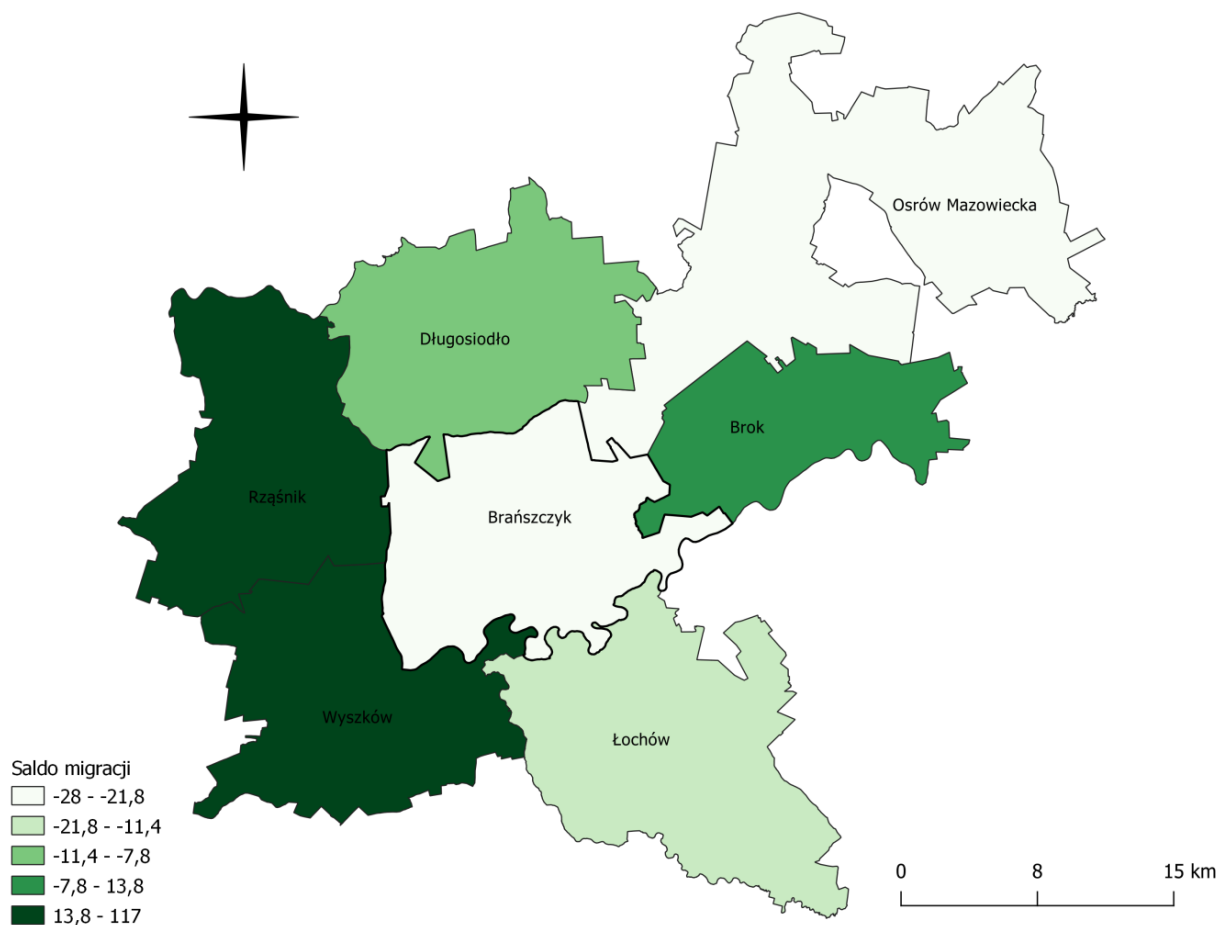
Wykres 1. Dynamika przyrostu naturalnego w Gminie Brańszczyk w latach 2017 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Podgrupa: Ruch naturalny ludności).

Aby uzyskać klarowny obraz względem starzenia się społeczeństwa, należy spojrzeć całościowo na wskaźnik przyrostu naturalnego oraz odnieść się do sąsiadujących Gmin. Wskaźnik przyrostu naturalnego dla Gminy Brańszczyk plasuje się na dość niekorzystnym poziomie względem sąsiadujących gmin. Ponad połowa z nich posiada ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, co świadczyć może o niekorzystnej sytuacji demograficznej w obrębie całego regionu.

Rysunek 4. Wskaźnik przyrostu naturalnego wśród sąsiadujących Gmin.

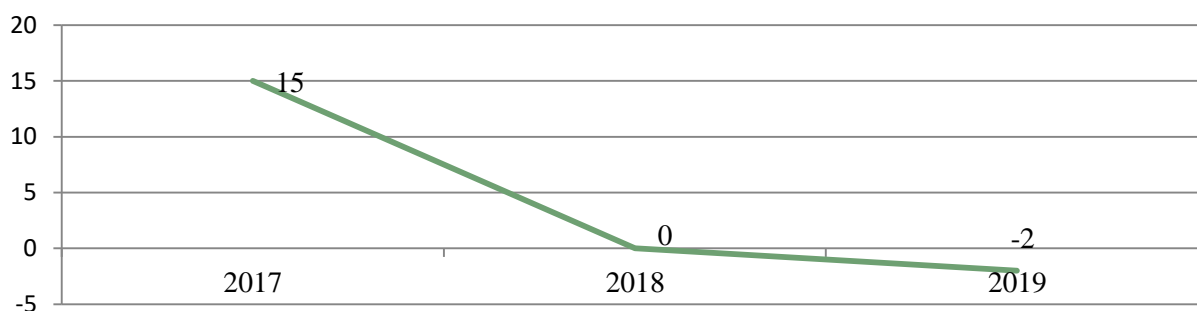

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Podgrupa: Ruch naturalny ludności).

Kolejnym miernikiem określającym sytuację demograficzną w Gminie jest saldo migracji, występujące w analizowanej jednostce administracyjnej, ale również na tle sąsiadujących gmin. W Gminie Brańszczyk, saldo migracji wewnętrznych dynamicznie się zmienia. Co niekorzystne, jego wartości przyjęły w ostatnim roku wartości ujemne, gdzie w latach poprzednich, wskaźnik ten plasował się na dodatnim poziomie.

Wykres 2. Dynamika salda migracji w Gminie Brańszczyk w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Podgrupa: Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunków).

2.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał społeczny określa się jako zasoby służące pomnażaniu wartości gospodarczych. Aby pomnożyć kapitał należy skorzystać z takich dostępnych środków jak: zasoby pieniężne, środki produkcji oraz zasoby intelektualne⁵. Kapitał społeczny w wymiarze lokalnym (gminy), obejmuje aktualne jak i potencjalne, lokalne zasoby społeczne, na które składają się przede wszystkim:

- ład społeczny, w tym relacje między samorządem lokalnym a mieszkańcami,
- sytuacja gospodarcza w Gminie i jej powiązania z samorządem lokalnym,
- sieć relacji, znajomości i wzajemnego uznania pomiędzy społecznością lokalną.

Co więcej, kapitał społeczny stanowi podstawę do analizy sytuacji gospodarczej w gminie, w tym jej sytuacji finansowej oraz rynku pracy. Kapitał społeczny w konsekwencji zakłada dążenie do stworzenia społeczeństwa opartego na wiedzy, które w unormowany sposób potrafi stworzyć warunki do rozwoju gospodarczego. Jako, że analiza kapitału społecznego zakłada działania długookresowe, tak ważna jest jego analiza i specyfikacja w tworzeniu strategii rozwoju.

⁵ <https://mfiles.pl/pl/index.php/Kapita%C5%82> (18.08.2020).

Kapitał społeczny można ocenić poprzez analizę takich wybranych wskaźników dla gminy jak:

- Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym,
- Wartość przyrostu naturalnego,
- Udział osób pracujących w rolnictwie/usługach/przemysle,
- Procent ludności aktywnej ekonomicznie.

Wysokość kapitału społecznego można określić również poprzez analizę zmian w budżecie gminnym, przyrost/spadek ilości przedsiębiorstw gospodarczych czy udział terenów inwestycyjnych w ogólnej powierzchni Gminy. Jednakże, to tylko nieliczne aspekty określające wysokość kapitału społecznego. Kapitał społeczny stanowi przede wszystkim społeczność lokalna danej Gminy i to na jej podstawie należy analizować wybrane aspekty.

2.3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA

Przedsiębiorczość w gminie

W 2019 roku w Gminie Brańszczyk zarejestrowano ogółem 56 nowych podmiotów wg sekcji PKD 2007. Największą część nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw stanowiły przedsiębiorstwa trudniące się w budownictwie. Nie zarejestrowano natomiast przedsiębiorstw w obszarze kultury, rozrywki i rekreacji oraz zakwaterowania i usług gastronomicznych.

Tabela 2. Liczba podmiotów wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych w Gminie w 2019 roku.

Sekcja⁶	Liczba
Sekcja A	2
Sekcja C	3
Sekcja F	18

⁶ Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe. Sekcja F – Budownictwo. Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny. Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa. Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Sekcja J – Usługi w zakresie informacji i komunikacji. Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspomagająca. Q – Opieka zdrowotna u pomoc społeczna. R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. S i T – pozostała działalność usługowa.

Sekcja G	8
Sekcja H	5
Sekcja I	0
Sekcja J	3
Sekcja K	1
Sekcja M	3
Sekcja N	2
Sekcja P	1
Sekcja Q	4
Sekcja R	0
Sekcje S i T	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Nowo zarejestrowane w rejestrze regon podmioty gospodarki narodowej).

Na terenie Gminy działalność gospodarczą wg sekcji PDK 2007 w 2019 roku prowadziło 455 osób fizycznych, z czego największą część stanowiły przedsiębiorstwa trudniące się w budownictwie oraz handlu hurtowym i detalicznym. W Gminie Brańszczyk występują głównie mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają od 0-9 pracowników oraz małe przedsiębiorstwa, posiadające od 10 do 49 zatrudnionych.

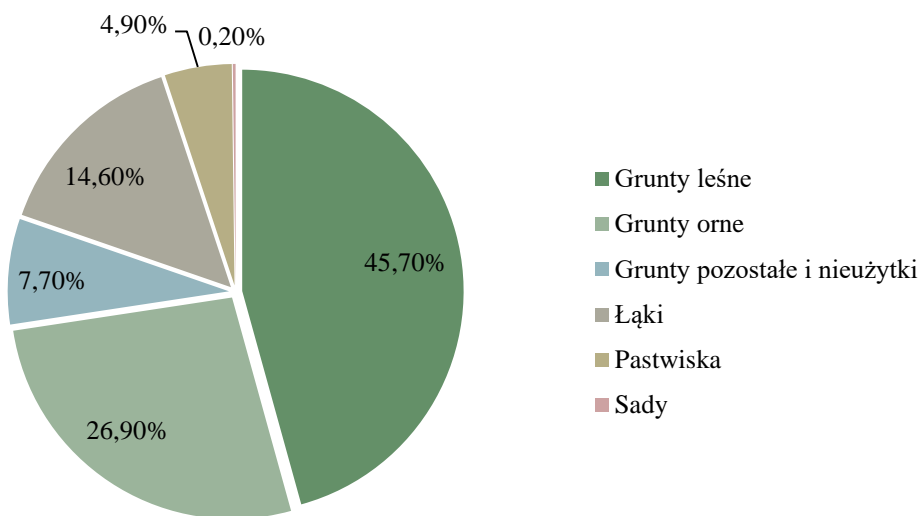
Według sektorów własnościowych, najwięcej spółek zarejestrowanych na terenie Gminy to przedsiębiorstwa sektora prywatnego, prowadzone przez osoby fizyczne oraz spółki handlowe. W Gminie zarejestrowanych jest 21 podmiotów sektora publicznego, w tym 18 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego.

Sektor rolniczy

Jako, że Gmina posiada charakter wiejski, na jej terenie występują gospodarstwa rolne. Jest ich 2915 w tym: 682 o pow. 0,5-1 ha; 568 o pow. 1-1,5 ha; 377 o pow. 1,5-2 ha; 418 o pow. 2-3 ha; 503 o pow. 3-3,5 ha; 212 o pow. 5-7 ha; 104 o pow. 7-10 ha; 34 o pow. 10-15 ha i 17 o pow. powyżej 15 ha. Według Banku Danych Lokalnych, w 2019 zarejestrowano 2 podmioty gospodarcze w rolnictwie, łowiectwie oraz rybołówstwie.

Powierzchnia użytków rolnych w Gminie wynosiła ponad 26% ogólnej powierzchni. Dużą część zajmują również lasy, grunty leśne oraz łąki i pastwiska. Strukturę użytkową gruntów w Gminie Brańszczyk prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Brańszczyk.

Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brańszczyk.*

Do najważniejszych zakładów pracy z sektora państwowego, w gminie Brańszczyk zalicza się m.in.: Szkoły, Dom Pomocy Społecznej w Brańszczyku, Urząd Gminy w Brańszczyku, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Porębie Średniej, Bank Spółdzielczy w Ostowi Mazowieckiej Oddział w Brańszczyku, Zakład Gospodarki Komunalnej w Brańszczyku.

Pozostałymi, ważnymi ośrodkami pracy są również: „Dom Emeryta im. św. Alojzego Orione”, P.P.H.U. TARTAK IMPORT-EXPORT Jerzy Abramczyk Oddział Dalekie, Grupa Kapitałowa PBDiM Sp. z o.o., Centrum Dystrybucyjne Lidl Turzyn, Ubojnia „Tadex”, Restauracja „Kamiza”, Dom Weselny Sylwia, Piekarnia Ponichtera wraz z siecią sklepów, Dino, Prima oraz Firma MILETIS w Turzynie.

2.3.2. SYTUACJA FINANSOWA

Według ustawy⁷ budżet Gminy stanowi roczny plan jej dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Uchwalany jest w formie uchwały na rok budżetowy. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w ustawach. Dobrze zaplanowany budżet stanowi podstawę do prawidłowego finansowania Gminy, co przekłada się na jej dalszy, zrównoważony rozwój.

Dochodami samorządu terytorialnego zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego są:

- dochody własne w tym udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych,
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami JTS mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, które nie podlegają zwrotowi oraz środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, w tym:

- środki pochodzące ze sprzedaży papierów wartościowych oraz innych operacji finansowych,
- środki uzyskane z prywatyzacji majątku jednostek samorządu terytorialnego,
- środki pochodzące z otrzymanych przez jednostkę samorządu terytorialnego pożyczek i kredytów,

W ustawie określa się również wydatki Gminy takie jak:

- zadania własne,
- zadania własne obowiązkowe (taki charakter mogą nadać ustawy niektórym zadaniom własnym gminy – art. 7, ust. 2 ustawy samorządowej),
- zadania zlecone wynikające z ustaw,
- zadania wynikające z porozumienia gminy z organami administracji rządowej⁸.

Gmina Brańszczyk swoje dochody bieżące otrzymuje głównie z tytułu:

---

⁷ Ust. 3 ustawy o finansach publicznych (t.j. t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 869 z późn. zm).

⁸ Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. 2010. Dz.U. Nr 80.

- wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa i JST lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze,
- wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw,
- wpływy z różnych dochodów,
- wpływy z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości,
- wpływy z podatku od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,
- wpływy z odsetek nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat,
- wpływy z podatku od nieruchomości,
- wpływy z podatku rolnego,
- wpływy z podatku leśnego,
- wpływy z podatku od środków transportowych,
- wpływy z podatku od spadków i darowizn,
- wpływy z opłaty targowej,
- wpływy podatku od czystości cywilnoprawnych,
- wpływy z różnych opłat,
- wpływy opłaty skarbowej,
- wpływy z opłaty ze zwalniania ze sprzedaży alkoholu,
- wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych,
- dochody jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją z zakresu administracji rządowej⁹.

Według Raportu o stanie Gminy Brańszczyk za 2019 rok plan dochodów po zmianach dochodów i wydatków w 2019 roku wynosił 41 718 747,19 zł, w tym dochody bieżące w kwocie: 39 333 788,45 zł oraz dochody majątkowe: 2 384 958,74 zł. Planowane wydatki szacowało się na kwotę 44 486 785,91 zł, co dawało 2 768 038,80 zł deficytu.

---

⁹ Raport o stanie Gminy Brańszczyk za rok 2019.

Gmina w 2019 roku zrealizowała dochody na kwotę 41 402 806,328 zł. Zwiększyły się one względem roku poprzedniego (2018) o 12,4%, jednocześnie wykonanie planu wzrosło o 7,4%. Plasuje to Gminę na dość dobrej pozycji finansowej, ze względu na zwiększające się dochody i wzrost ich realizacji.

Wydatki Gminy w 2019 roku wyniosły 42 900 434,96 zł i zostały one wykonane w 96,43%. W stosunku do roku poprzedniego (2018), wydatki zwiększyły się o 19,2%.

W roku 2019 najwięcej wydatków, względem realizowanych inwestycji, przeznaczono na transport i łączność, w tym na m.in. podniesienie stanu technicznego dróg czy budowie chodników. Dużą część wydatków, przeznaczono również na gospodarkę komunalną oraz ochronę środowiska, w tym rozbudowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Udrzynek, rozbudowę sieci kanalizacyjnej, budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Białełłoto-Stara Wieś, wymianę urządzeń grzewczych, odnawialne źródła energii oraz wybudowanie elektroenergetycznej linii oświetlenia ulicznego. Ogólną realizację budżetu za rok 2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Ogólna realizacja budżetu dla Gminy Brańszczyk za rok 2019.

	Plan	Wykonanie	%
Dochody	41 718 747,19 zł	41 402 806,28 zł	99,24
Wydatki	44 486 785,91 zł	42 900 434,96 zł	96,43
Deficyt	1 497 628,68		

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2019 rok.

2.3.3. RYNEK PRACY

Procesy złożoności na rynku pracy wynikają przede wszystkim z wielu różnorodnych czynników określających podaż oraz popyt na pracę. Najważniejszymi aspektami warunkującymi poziom rynku pracy w Gminie są przede wszystkim¹⁰:

- zmiany w strukturze demograficznej ludności gminnej i międzygminnej,
- zmiany strukturalne w grupie ludności w wieku produkcyjnym,

¹⁰ K. Sipurzyńska-Rudnicka. Uwarunkowania demograficzne i edukacyjne sytuacji na polskim rynku w latach 1990-2013. Wrocław. 2014.

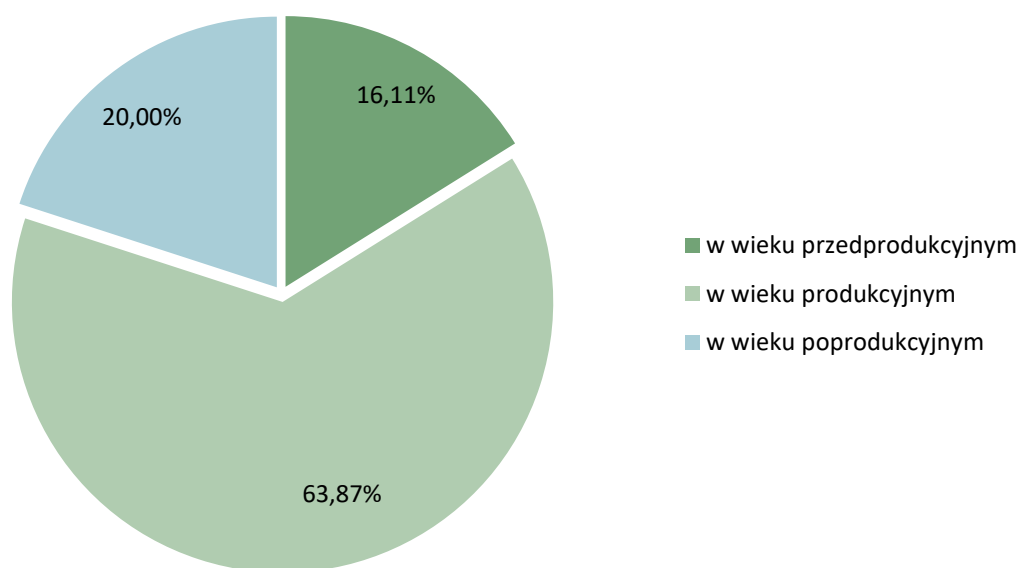

- wzrost bądź spadek społeczności lokalnej opartej na wiedzy.

Praca stanowi jeden z podstawowych elementów polityki społecznej, dlatego jest ona bardzo istotnym elementem kapitału społecznego. Jednym z najważniejszych problemów w obszarze rynku pracy jest niedopasowanie kwalifikacji zawodowych do zapotrzebowania bądź brak istotnych miejsc pracy w Gminie, co zaburza procesy aktywizacji zawodowej. Jednym z podstawowych wskaźników określających poziom rynku pracy jest stopa bezrobocia (na poziomie województwa oraz powiatu), jak i udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym (na poziomie Gminy).

Analizując podział ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku, w 2019 największą część stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (63,87%). Co niepokojące, osoby w wieku poprodukcyjnym, stanowiły większy odsetek ogólnej społeczności lokalnej, niż osoby w wieku przedprodukcyjnym. Dane zależności, przedstawiają poniższe wykresy.

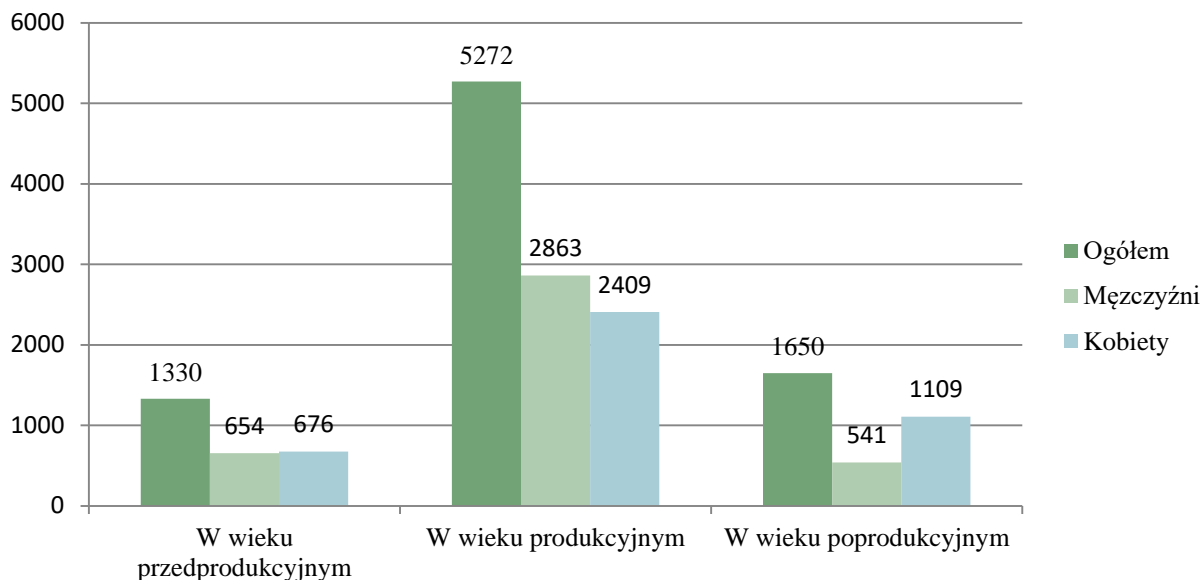
Wykres 4. Ludność gminy Brańszczyk według ekonomicznych grup wieku w roku 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Stan ludności. Podgrupa: Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci (Wymiary: Zakres terytorialny; Miejsce zamieszkania / zameldowania; Stan na dzień; Płeć).

Większość osób w wieku produkcyjnym stanowili mężczyźni (54%). Wyróżniającą się wielkością, była również przeważająca część kobiet w wieku poprodukcyjnym (67,22%).

Wykres 5. Ekonomiczne grupy wieku w Gminie Brańszczyk wg płci w 2019 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Stan ludności. Podgrupa: Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci (Wymiary: Zakres terytorialny; Miejsce zamieszkania / zameldowania; Stan na dzień; Płeć)

Bezrobocie w Gminie Brańszczyk

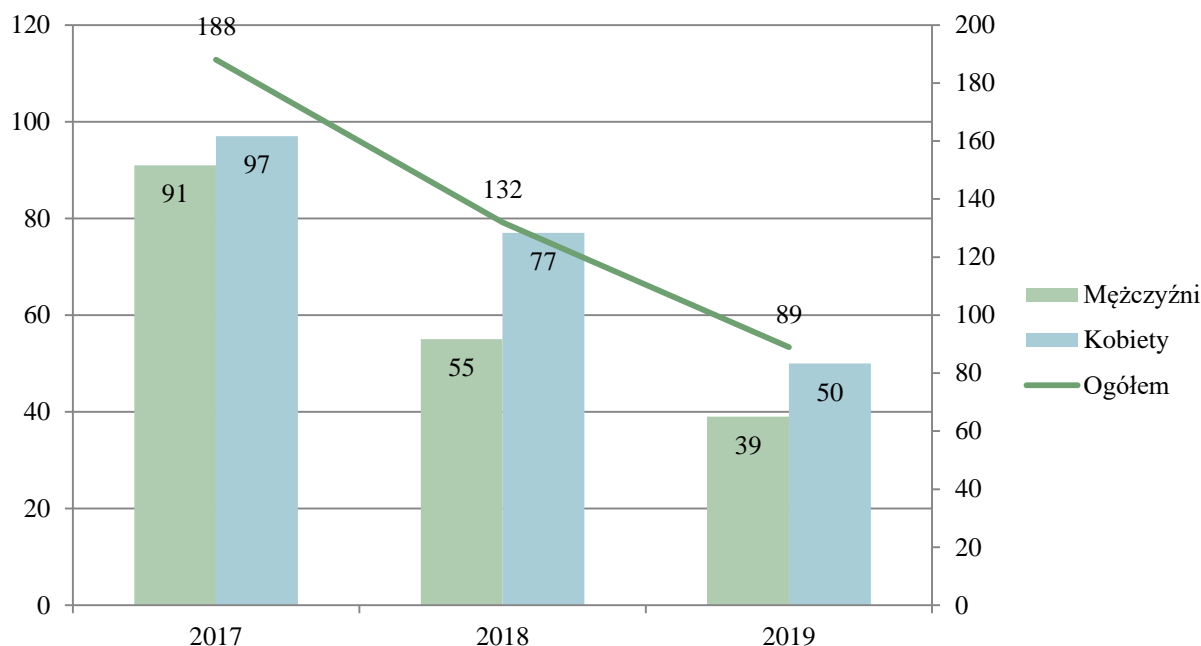
Według Banku Danych Lokalnych¹¹ w 2019 roku w Gminie Brańszczyk zarejestrowanych było 89 osób bezrobotnych, w tym 39 mężczyzn oraz 50 kobiet. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2019 roku wynosił jedynie 1,8%. Większą część osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odnotowano wśród kobiet (2,2%), natomiast mężczyźni stanowili 1,4%.

Największą część osób bezrobotnych stanowiły osoby do 30 roku życia (40 osób), następnie osoby do 50 roku życia (27 osób). Odnotowuje się również 34 osoby długotrwale bezrobotne.

¹¹ Bank Danych Lokalnych (Grupa: Bezrobocie rejestrowane).

Według danych statystycznych, odsetek osób bezrobotnych na przestrzeni lat systematycznie spadał. Od roku 2017 bezrobocie w Gminie, zmniejszyło się o 52%, co stanowi korzystną sytuację dla rynku pracy. Bardziej dynamicznie zmniejsza się liczba bezrobotnych mężczyzn niż kobiet. Dane zależności prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Brańszczyk z podziałem na płeć w latach 2017-2019.

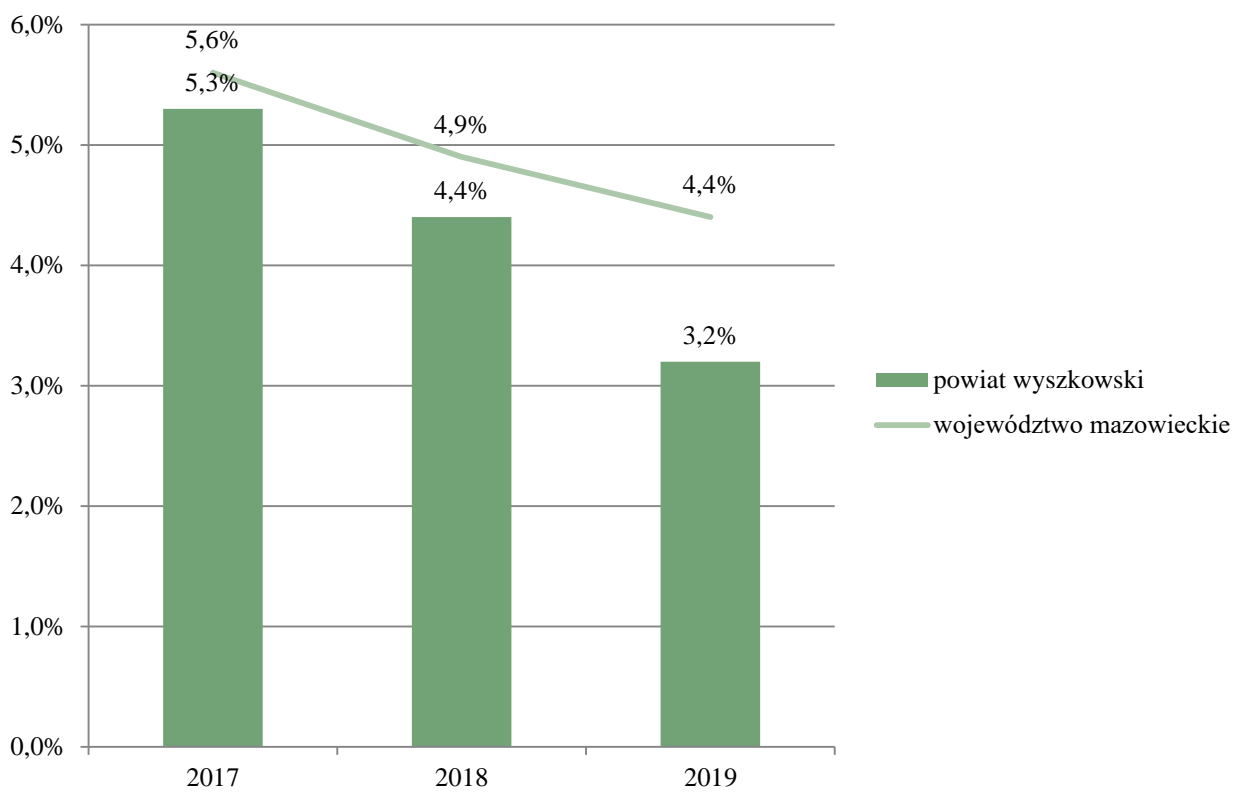

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (Grupa: Bezrobocie rejestrowane, Podgrupa: Bezrobotni zarejestrowani według gmin).

Analizując stan bezrobocia w Gminie, należy zwrócić uwagę, na aspekt bezrobocia na poziomie powiatu wyszkowskiego, jako miarę makroekonomiczną, która bezpośrednio wpływa na rynek pracy, w gminach, należących do danej jednostki lokalnej. Na poziomie powiatu, można określić stopę bezrobocia, która opisuje nasilenie się zjawiska bezrobocia w danej populacji (tj. mieszkańców powiatu wyszkowskiego, w tym Gminy Brańszczyk).

Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim, w 2019 roku wynosiła 5,3%. Stanowi to niższy procent, niż dla województwa, gdzie stopa bezrobocia plasuje się na poziomie 5,6%. Dana miara statystyczna, z biegiem lat (2017-2019) spada, co stanowi korzystny wskaźnik dla rynku pracy. Dynamikę stopy bezrobocia w powiecie wyszkowskim ukazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim na tle województwa mazowieckiego w latach 2017-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Aby zmniejszyć występujący problem bezrobocia w Gminie, Urząd Gminy udostępnia informacje na temat wpływających ofert pracy. W latach 2017-2019 do Urzędu Gminy wpłynęły 94 oferty, w tym najwięcej dotyczących stanowisk do prac fizycznych, ofert na stanowisko pomocy administracyjnej oraz ofert na stanowiska urzędnicze.

Co więcej, prognozowany jest przyrost miejsc pracy na terenie Gminy poprzez budowę magazynów wielkopowierzchniowych, które stanowiąc będą nowe, atrakcyjne miejsca pracy. Na terenie Gminy, systematycznie przybywa również zewnętrznych inwestorów, dzięki czemu dostępność i możliwość zatrudnienia systematycznie się zwiększa

2.4. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Zgodnie z zapisami Konstytucji RP, każdy człowiek, ma prawo do nauki, a nauka dla osób do 18 roku życia jest obowiązkowa. Organem prowadzącym szkoły publiczne są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań własnych Gminy, należy zakładanie i prowadzenie przedszkoli oraz szkół podstawowych. Co więcej, jakość i system edukacji w Gminie staje się jednym z wyznaczników dla rozwoju kapitału społecznego, podnoszenia kwalifikacji nauczycieli czy stwarzanie dla dzieci i młodzieży szans na dogodne wejście na rynek pracy.

Na terenie Gminy Brańszczyk funkcjonuje 7 szkół publicznych, w tym¹²:

1. Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Białymbłocie,
2. Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Leśnej Placówki AK „Mrowisko” w Knurowcu,
3. Zespół Placówek Oświatowych w Porębie Średniej:
  - a) Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Porębie,
  - b) Samorządowe Przedszkole w Porębie,
4. Zespół Placówek Oświatowych w Brańszczyku:
  - a) Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Brańszczyku,
  - b) Samorządowe Przedszkole „Krasnoludek” w Brańszczyku.
5. Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Nowych Budach,
6. Szkoła Podstawowa im. Piotra Kulasińskiego w Trzciance,
7. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Turzynie.

Na terenie Gminy funkcjonuje również – prowadzony przez Powiat wyszkowski – Zespół Szkół Specjalnych w Brańszczyku oraz niepubliczne Społeczne Przedszkole ROiSa Rozwój i Samodzielność w Nowej Wsi.

Według raportu o stanie Gminy w 2019 roku do szkół gminnych uczęszczało 865 dzieci. Najmniej liczną szkołą była Szkoła Podstawowa w Knurowcu (licząca 44 uczniów), natomiast najliczniejszym był - Zespół Placówek Oświatowych w Brańszczyku (231 uczniów oraz 113 dzieci przedszkolnych). Dane zależności ukazuje poniższa tabela.

---

¹² Raport o stanie gminy Brańszczyk za rok 2019.

Tabela 4. Liczba uczniów według Szkół Publicznych w Gminie Brańszczyk w 2019 roku.

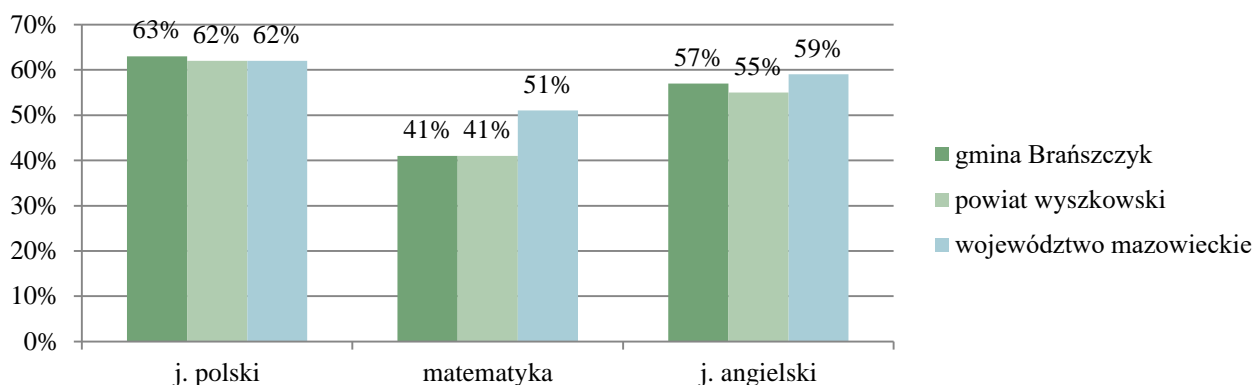
Szkoła	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Białymbłocie	123
Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Leśnej Placówki AK „Mrowisko” w Knurówcu	44
Zespół Placówek Oświatowych w Porębie Średniej	175
Zespół Placówek Oświatowych w Brańszczuku	344
Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Nowych Budach	50
Szkoła Podstawowa im. Piotra Kulasińskiego w Trzciance	83
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Turzynie	46
Razem	865

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Brańszczyk za rok 2019.

We wszystkich z wyżej wymienionych szkół prowadzone są dodatkowe zajęcia pozalekcyjne. W szkołach pomoc sprawuje logopeda, a Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zatrudnia psychologa do dyspozycji uczniów. Na terenie Szkół, uczniowie mogą skorzystać również z możliwości dożywiania, które prowadzone jest na terenie każdej placówki.

Aby ocenić jakość kształcenia w szkołach podstawowych, należy przeanalizować dane dotyczące egzaminu ósmoklasisty w odniesieniu do powiatu wyszkowskiego oraz województwa mazowieckiego. Według OKE, najlepsze wyniki uczniowie klas ósmych uzyskali z części języka polskiego (63%). Średnia ta jest wyższa od średniej dla powiatu wyszkowskiego o 1pp. Język angielski plasował się na drugim miejscu pod względem zdawalności i dla Gminy wyniósł on 57%, gdzie średnia dla powiatu wyszkowskiego była niższa o 2%, a średnia dla województwa mazowieckiego była wyższa o 2pp. Najgorszy wynik uczniowie uzyskali z części matematycznej. Średnia dla Gminy Brańszczyk wyniosła 41%, powiat wyszkowski plasował się również na poziomie 41%, a średnia dla całego województwa mazowieckiego wyniosła 51%.

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w przeprowadzonego w 2019 w Gminie Brańszczyk w odniesieniu do powiatu oraz województwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Edukacyjnej w Warszawie.

Z uwagi na rosnące wydatki związane z oświatą należałoby rekomendować Radzie Gminy restrukturyzację sieci szkół w Gminie Brańszczyk. Biorąc pod uwagę liczbę uczniów w poszczególnych szkołach można zasugerować aby uczniowie szkół ZPO Brańszczyk, SP Trzcianka, ZPO Poręba Średnia i SP Białebloto pozostali w dotychczasowych obwodach. Natomiast kwestia trzech najmniejszych szkół (SP Turzyn, SP Nowe Budy i SP Knurówek) wymaga przemyśleń i podjęcia debaty społecznej co do sposobu ich dalszego funkcjonowania z uwagi na wysokie koszty kształcenia w przeliczeniu na jednego ucznia.

2.5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Od roku 2020 w Gminie Brańszczyk, działa Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, zwane wcześniej Gminnym Domem Kultury. Prowadzi ono zadania z zakresu kultury, rekreacji oraz upowszechniania informacji, dzięki:

- propagowaniu warunków dla rozwoju turystyczno-rekreacyjnych gminy,
- tworzeniu warunków dla rozwoju ruchu artystycznego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży uzdolnionych muzycznie (instrumenty dęte, instrumenty klawiszowe),
- prowadzeniu działalności informacyjnej (poprzez bezpłatny dostęp do Internetu, prowadzenie Lokalnego Centrum Kompetencji „Mazowszanie”,
- organizacji imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych zgodnie z proponowanym kalendarzem wydarzeń na rok bieżący,

- wspieraniu inicjatyw społecznych i współpracy z instytucjami oświatowymi, kulturalnymi i społecznymi w zakresie organizacji w/w imprez,
- rozwijaniu zainteresowań i pasji dzieci i młodzieży.

Co więcej, Centrum Kultury posiada pracownię muzyczną i plastyczną oraz udostępnia pracownię komputerową, która dysponuje darmowym dostępem do szerokopasmowego Internetu. W roku 2017 GDK zorganizował w sumie 45 imprez, w których wzięło udział około 3 tys. osób. Ponadto, działało 6 kół zainteresowań, w których uczestniczyło 113 osób. W roku kolejnym (2018), działalność GDK kształtowała się na podobnym poziomie. Od roku 2019 Gminny Dom Kultury zarządza również Skansenem im. M. Żywirskiej w Brańszczyku. Co ważne, GDK wydał biuletyn poświęcony postaci Sue Ryder¹³ i ośrodkom zajmującym się chorymi i niepełnosprawnymi na terenie Gminy oraz biuletyn na 30-lecie Samorządu w Gminie Brańszczyk. Liczbę osób korzystających z aktualnie działającego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki szacuje się na liczbę ok. 6,5 tys. Największymi wydarzeniami organizowanymi przez daną instytucję były: Piknik z udziałem Pary Prezydenckiej, Dożynki Powiatowo-Gminne oraz Hubal w Porębie.

Jako najważniejsze obiekty sportowo-rekreacyjne, z których korzystają mieszkańcy Gminy Brańszczyk, wymienia się:

- 3 boiska sportowe – przy szkole podstawowej w Porębie Średniej, za budynkiem Urzędu Gminy w Brańszczyku oraz przy budynku komunalnym w Budykierzu.
- Sołecki Plac rekreacji i wypoczynku w Nowej Wsi,
- Plac zabaw przy świetlicy Tuchlin,
- Plac Rekreacyjny (parking) przy muralu w Porębie Średniej,
- Plac zabaw w Udrzynku przy świetlicy,
- Siłownie plenerowe przy remizie w Białymbłocie-Starej Wsi, Brańszczyku-oraz przy świetlicy w-Udrzynku i Starych Budach,
- Plac rekreacyjny w Turzynie,
- Place zabaw przy szkołach podstawowych i przedszkolach,

---

¹³ Brytyjska działaczka charytatywna. Podczas II wojny światowej wstąpiła do Korpusu Pierwszej Pomocy Pielęgniarskiej, następnie została przydzielona do polskiej sekcji tajnej brytyjskiej agencji rządowej Special Operations Executive (Kierownictwo Operacji Specjalnych) zajmującej się dywersją i wspieraniem ruchu oporu w okupowanej Europie. Opiekowała się ok. 300 cichociemnymi, wysyłanymi do Polski. Później do końca życia kierowała założoną przez siebie międzynarodową fundacją charytatywną swojego imienia.

- Plac zabaw w Dalekim Tartak.

Gmina systematycznie podnosi standardy kultury i dba o spędzanie czasu wolnego dla mieszkańców. Na najbliższe lata planuje się budowę boiska przy Szkole w Białymbłocie.

W Gminie Brańszczyk prężnie działa Gminna Biblioteka w Brańszczyku. Ma ona na celu gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych. Ponadto, Biblioteka prowadzi również działania mające na celu poszerzanie wiedzy o własnym regionie oraz dokumentację jego dorobku kulturowego, naukowego oraz gospodarczego. Biblioteka posiada filie, takie jak:

- Filia biblioteczna w Porębie Średniej,
- Filia biblioteczna w Nowej Wsi,
- Filia biblioteczna w Trzciance.

Wśród najważniejszych obiektów kulturalnych na terenie Gminy Brańszczyk wymienia się przede wszystkim:

- Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Brańszczyku,

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Parafia_%C5%9Bw._Jana_Chrzciciela_w_Bra%C5%84szczyku

- Kościół pw. MB Szkaplerznej w Porębie

Źródło: Parafia pw. św. Barbary w Porębie.

- Kościół pw. NMP Wspomożycielki Wiernych w Białymblocie.

Źródło: <https://parafiabialebloto.pl/>

W Gminie Brańszczyk, należy wyróżnić również miejsca pamięci narodowej, które stanowią istotne źródło historyczne oraz turystyczne. Wśród nich znajdują się, takie obiekty (wraz z opisem) jak:

1. Mogiła dwóch żołnierzy poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku, zlokalizowana w Trzciance przy drodze S8. Szczątki żołnierzy przeniesiono na cmentarz parafialny w Brańszczyku.
2. Mogiła zbiorowa 7 żołnierzy polskich poległych w wojnie polsko bolszewickiej 20 pułku piechoty z 1920 r. na cmentarzu parafialnym w Brańszczyku.
3. Mogiła zbiorowa na cmentarzu parafialnym w Brańszczyku. Leży w niej 40 lub 56 żołnierzy polskich, poległych podczas kampanii wrześniowej w 1939 r.
4. Grób śp. kpt Piotra Kulasieńskiego na cmentarzu parafialnym w Brańszczyku.
5. Pojedynczy grób nieznanego żołnierza poległego w 1939 r. Grób znajduje się na cmentarzu w Porębie.
6. Grób śp. Porucznika Edmunda Baszko ps.,„STER” Oficer do zleceń specjalnych III Bat. 13 PP AK I WIN. Poległ w walce o wolność ojczyzny 25.10.1945 r.
7. Mękaliny. W lesie niedaleko Udrzynka na miejscu dawnej gajówki, znajduje się pomnik upamiętniający tragiczne wydarzenia z 1943 r. Na tablicy widnieje następująca treść: *W hołdzie Stanisławowi Pieńkosowi i rodzinie pomordowanym przez hitlerowców dnia 25.12.1943r.- miejsce zbiorowego mordu.*
8. Gajówka Udrzyn. 5 kwietnia 1944r. Niemcy namierzili w gajówce radiostację. Podczas ataku zginęło trzech żołnierzy III bat 13 pp Armii Krajowej: plut. Jan Janicki „Leszko”, strz. Ireneusz Małaszek „Jeżyk” i strz. Mieczysław Komor „Wiklina”.
9. Tablica poświęcona Powstańcom Styczniowym zmarłym w szpitalu polowym mieszczącym się w latach 1863-1864 we dworze w Brańszczyku. (Obecnie Teren DPS). /tablica przed DPS.
10. Kaplica poświęcona Karolowi Frycze i innym powstańcom styczniowym w Porębie.
11. Krzyż i Tablica pamiątkowa w lesie Sierakowiec. Odślonieta w 2011r. z inicjatywy prof. Stanisława Białousza; na tablicy widnieje napis o następującej treści: „Panu Bogu za odzyskanie niepodległości w roku 1918 i synom swoim żołnierzom wojny 1920, za obronę ojczyzny przed bolszewicką niewolą mieszkańcy Bud ten krzyż postawili w roku 1921 i odbudowali w roku 2011r.”.
12. Pomnik Józefa Piłsudskiego w Porębie.

13. Tablica w Kościele w Porębie poświęcona żołnierzom Armii Krajowej Walczącym w Puszczy Białej Obwodu Ostrów Mazowiecka Kryptonim „Opocznik” 13 pułku piechoty AK poległym i pomordowanym przez okupanta w latach 1939-1945.
14. Tablica na frontonie kościoła w Porębie poświęcona mjr Henrykowi Dobrzańskiemu i jego żołnierzom na pamiątkę postoju w Porębie we wrześniu 1939r. Przy kościele w Porębie mieści się Izba Pamięci poświęcona Hubalowi oraz można zobaczyć jedyny w Polsce Mural Mjr Hubala i jego oddziału autorstwa Rafała Roskowińskiego i Piotra Karszni.
15. Tablica umiejscowiona przed szkołą podstawową w Trzciance: poświęcona Por. Piotrowi Kulasińskiemu 11.08.1914 – 05.11.1946 r. Nauczycielowi, budowniczemu szkoły w latach 1945-1946, Żołnierzowi NOW i AK w 45 rocznicę śmierci z rąk UB.
16. Kamień Poległym ofiarom, Żołnierzom i ludności cywilnej podczas II wojny światowej. Umiejscowiony na skrzyżowaniu w Brańszczyku.
17. Kamień w Porębie-Kocębach „Zawołani po imieniu”.
18. Kamień z pamiątkową tablicą ku pamięci pierwszych osadników w Nowej Wsi (nieopodal szkoły podstawowej).
19. Pomnik Stanisława Pomian – Srzednickiego pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w Odrodzonej Polsce. /pomnik usytuowany na skwerze Jana Pawła II w Brańszczyku.
20. Pomnik Jana Pawła II na skwerze im. Jana Pawła II w Brańszczyku, odsłonięty w 2008r.
21. Tablica na drewnianym krzyżu upamiętniająca powstańców styczniowych na skwerze Jana Pawła II w Brańszczyku oraz przy grobowcu Karola Frycze w Porębie.
22. Dąb „Karol” na pamiątkę odejścia do domu Ojca Papieża Jana Pawła II na skwerze Jana Pawła II w Brańszczyku.
23. Dąb „Lech” na pamiątkę ofiar 10.04.2010r. z prezydentem Lechem Kaczyńskim.
24. Dąb „Stanisław” na pamiątkę 100 rocznicy nominacji Stanisława Pomiana Srzednickiego na Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.
25. Pomnik przy ulicy Nadbużnej w Brańszczyku w miejscu tragicznej śmierci ks. Ziemińskiego, wikariusza parafii Brańszczyk wypadek samochodowy miał miejsce 28 maja 1982 roku.

Podnoszenie atrakcyjności staje się ważnym działaniem władz. W planach jest zagospodarowanie przestrzeni publicznej rewitalizację obszaru rzeki Bug, poprzez zagospodarowanie ścieżki rowerowej oraz promenady. Dbłość o czas wolny młodzieży, również należy do ważnych zadań Gminy, w najbliższym czasie planuje się budowę świetlicy

w miejscowości Niemiry oraz budowę kładki pieszo-rowerowej przez rzekę, która połączy Brańszczyk z Kamieńczykiem.

2.6. POMOC SPOŁECZNA I OPIEKA ZDROWOTNA

Jednostką organizacyjną, mającą na celu realizację zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańszczyku. Do zadań jednostki należy przede wszystkim:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- praca socjalna,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Na dzień 31.12.2019 odnotowano 272 rodziny korzystające z zasiłku rodzinnego oraz 602 dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny. W danym roku, wydano 183 egzemplarze Karty Dużej Rodziny. Na koniec roku 2019 ze świadczeń pomocy społecznej korzystało ogółem 861 osób z 345 rodzin.

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy było ubóstwo oraz długotrwała choroba. Wiele osób korzystało z pomocy GOPS ze względu na niepełnosprawność oraz potrzebę ochrony macierzyństwa. Poniższa tabela przedstawia powody przyznawania pomocy w Gminie Brańszczyk.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy w Gminie Brańszczyk w roku 2019.

Ubóstwo	150
Długotrwała choroba	125
Bezrobocie	52
Niepełnosprawność	100
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	32
Przemoc w rodzinie	0

Bezdomność	3
Alkoholizm	9
Zdarzenia losowe	2
Trudności w integracji po opuszczeniu zakładu karnego	4

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w gminie Brańszczyk za rok 2019.

W 2019 roku nie uruchomiono placówki wsparcia dziennego. Nie zorganizowano warunków do działania rodzin wspierających, na co należy zwrócić uwagę przy planowaniu realizacji zadań na kolejne lata. Zapewniono jednak pomoc asystenta rodzinie przeżywającej trudności.

W Gminie Brańszczyk w roku 2019 przeprowadzono diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych, która dała obraz na najczęściej występujące problemy natury społecznej. W badaniu wzięło udział 180 mieszkańców oraz 15 sprzedawców alkoholu. Za najważniejsze problemy, uznano przede wszystkim:

- uzależnienie od alkoholu,
- zanieczyszczenie środowiska,
- uzależnienie od komputera i Internetu,
- niepełnosprawność.

Dodatkowo, przeprowadzono również podobne badanie, na grupie Sołtysów w Gminie Brańszczyk, którzy określili największe problemy z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy Brańszczyk. Jako największy problem, wyodrębniono ubóstwo, zdefiniowane jako niemożność zaspokajania podstawowych potrzeb. Sołtysi oszacowali, że około 150 gospodarstw domowych żyje w ubóstwie. Kolejnym ważnym aspektem, na jaki zwrócono uwagę jest niepełnosprawność, która występuje w przynajmniej 81 gospodarstwach domowych. Sołtysi wskazali, że ogromnym problemem na poziomie Gminy jest również alkoholizm, a poprzednie problemy wynikają głównie z problemów alkoholowych członków gospodarstw domowych.

W związku z tym, Gmina ma obowiązek sporządzania Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Raport ten ma na celu oszacowanie problemów alkoholowych w gminie, a w konsekwencji przeciwdziałanie alkoholizmowi, stosowanie się do wytycznych oraz doszkalanie

odpowiednich organów zajmujących się wyżej wymienioną profilaktyką. W 2019 roku w Gminie Brańszczyk Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych objęła pomocą osoby uzależnione od alkoholu oraz członków ich rodzin. W danym roku odnotowano 34 rozmowy przeprowadzone z osobami uzależnionymi oraz 36 rozmów z członkami ich rodzin. Członkowie komisji kontaktowali się również z 36 osobami, wobec których istniało podejrzenie doznawania przemocy w rodzinie. Komisja motywowała ofiary przemocy do zgłaszania się do miejsc specjalistycznej pomocy oraz kierowała sprawców przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych. Co więcej, Gmina Brańszczyk przygotowuje Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, które mają na celu zapobiegać danym problemom. W Gminie działa również Zespół Interdyscyplinarny, który tworzą osoby oddelegowane ze środowisk i instytucji w celu podejmowania skoordynowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie. Jednostka ta opracowuje i realizuje indywidualne plany pomocy oraz inicjuje działania w stosunku do osób stosujących przemoc oraz monitoruje sytuacje w rodzinach z problemem przemocy.

Gmina prowadzi również działania profilaktyczne w szkołach, które mają za zadanie uświadamianie dzieci i młodzieży o problemie uzależnienia od alkoholu, takie jak: wycieczki edukacyjne, zajęcia w szkołach oraz przedstawienia profilaktyczne.

Na terenie Gminy działają 2 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, w tym:

- NZOZ "praktyka Lekarza Rodzinnego" Lek. med. Adam Rawski
- NZOZ "praktyka Lekarza Rodzinnego" Lek. med. Robert Kucharski

Na terenie gminy znajdują się również dwa prywatne gabinety stomatologiczne.

Co ważne, na terenie Gminy działa Dom Pomocy Społecznej w Brańszczyku, który jest jednostką organizacyjną powiatu wyszkowskiego i zapewnia całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym fizycznie oraz intelektualnie, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. W zakresie pomocy osobom starszym oraz niepełnosprawnym, w Gminie działa także Dom Emeryta oraz Dom Rekolekcyjny.

2.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Organem prowadzącym statystykę dotyczącą bezpieczeństwa na terenie Gminy Brańszczyk jest Komenda Powiatowa Policji w Wyszkowie. Według odnotowanych danych w roku 2019 przeprowadzono 167 interwencji dotyczących przemocy w rodzinie oraz na ich podstawie wszczęto 16 procedur „Niebieskie Karty”. Zarejestrowano 193 interwencje związane z nadużywaniem alkoholu, 21 zgłoszeń w związku z nietrzeźwymi kierującymi oraz 105 przestępstw dot. kradzieży, włamań, przestępstw drogowych oraz przestępstw w związku z przemocą domową. Względem lat 2017- 2018 liczba przestępstw dotyczących przemocy w rodzinie spadła o 7%. Zmniejszyła się również liczba zgłoszeń w związku z nietrzeźwymi kierującymi. Co niepokojące, wzrosła jednak ilość przestępstw związanych z nadużywaniem alkoholu oraz środków działających podobnie do alkoholu, gdzie w 2017 odnotowano zaledwie 73 interwencje, a w roku 2019 ich liczba wzrosła już do 193.

Ponadto, Komenda Powiatowa Policji prowadziła działania o charakterze profilaktycznym, tj. prelekcje w szkołach, spotkania z przedstawicielami placówek oświatowych, samorządem lokalnym, przedsiębiorcami oraz seniorami, a także uczestniczyła w festynach kulturalnych oraz piknikach na zaproszenie rodziny.

W celu zapewnienia prawidłowego wykonywania zadań w zakresie zarządzania kryzysowego, w Gminie Brańszczyk powołany został Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego. Do jego najważniejszych zadań należy opiniowanie i doradzanie w sprawach inicjowania i koordynowania działań w zakresie zarządzania kryzysowego. Zespół na bieżąco realizuje sytuacje kryzysowe występujące na terenie Gminy.

Jednym z zadań Gminy jest również ochrona przeciwpożarowa oraz likwidowanie zagrożeń spowodowanych klęskami żywiołowymi oraz skutkami rozwoju cywilizacji. W związku z wyżej wymienionymi zadaniami, na terenie Gminy Brańszczyk sprawnie funkcjonuje 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednostki te znajdują się w miejscowościach takich jak: Brańszczyk, Białebloto-Kobyła, Poręba Średnia, Udrzyn, Trzcianka, Nowe Budy, Turzyn, Tuchlin oraz Przyjmy. OSP w Gminie Brańszczyk liczy ogółem 252 członków.

Ponadto, planuje się dalszy rozwój Ochotniczej Straży Pożarnej w Gminie, poprzez modernizację remizy strażackiej w miejscowości Trzcianka, ukończenie włączania OSP do Krajowego Systemu Ratownictwa Drogowego oraz oddanie do użytku nowej remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Białymbłocie

2.8. INFRASTRUKTURA GMINY

Infrastruktura Gminy to jeden z najistotniejszych czynników warunkujących jej rozwój. Poziom infrastruktury może decydować o atrakcyjności Gminy, co więcej, jest czynnikiem aktywizującym poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Na infrastrukturę składają się takie czynniki jak: infrastruktura społeczna (w tym budynki publiczne), infrastruktura techniczna (prąd, gaz, ogrzewanie, wodociągi, system odprowadzania ścieków) oraz infrastruktura komunikacyjna (transport i drogi).

Infrastruktura komunikacyjna

Na terenie Gminy Brańszczyk znajdują się zarówno drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Łączną długość dróg powiatowych szacuje się na ponad 50 km. Nawierzchnię dróg określa się głównie jako bitumiczną (utwardzoną). Drogi gminne posiadające nawierzchnię bitumiczną określa się na łączną długość ok. 48 km oraz ok. 15 km dróg przejętych z mocy ustawy od GDKiA wzdłuż drogi S8), w pozostałej części drogi posiadają nawierzchnię żwirowo-gruntową, jednak ponad 30% ich powierzchni, to nawierzchnia utwardzona. Układ drogowy na terenie Gminy Brańszczyk przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Układ drogowy Gminy Brańszczyk.

Rodzaj drogi	Odcinek
Droga krajowa nr S8	Warszawa – Białystok – Suwałki - Budzisko
Droga wojewódzka nr 694	Poręba – Brok - <u>Ciechanowiec</u>
Droga powiatowa nr 4403W	Wyszków - Knurowiec - Ostrołęka
Droga powiatowa nr 2651W	Udrzynek – Brok
Droga powiatowa nr 4405W	Poręba – Trzcianka
Droga powiatowa nr 4407W	Jegiel - Obryte
Droga powiatowa nr 4404W	Poręba - Udrzyn
Drogi gminne	Obszar gminy

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brańszczyk. (stan na 2020 rok- źródło Powiat Wyszowski).

Przez fragment Gminy przebiega jednotorowa linia kolejowa (Ostrołęka – Wyszaków – Tłuszcz – Warszawa). Przy linii kolejowej znajduje się stacja w miejscowości Dalekie - Tartak. Łączną długość linii kolejowych przebiegających przez teren gminy szacuje się na długość 3,7 km.

Na terenie Gminy funkcjonuje autobusowa komunikacja zbiorowa. Dla mieszkańców gminy, usługi świadczy Wydział Komunikacji w Wyszakowie, na trasie Wyszaków – Brańszczyk – Białebloto – Kobyla - Wyszaków oraz kilku prywatnych przewoźników.

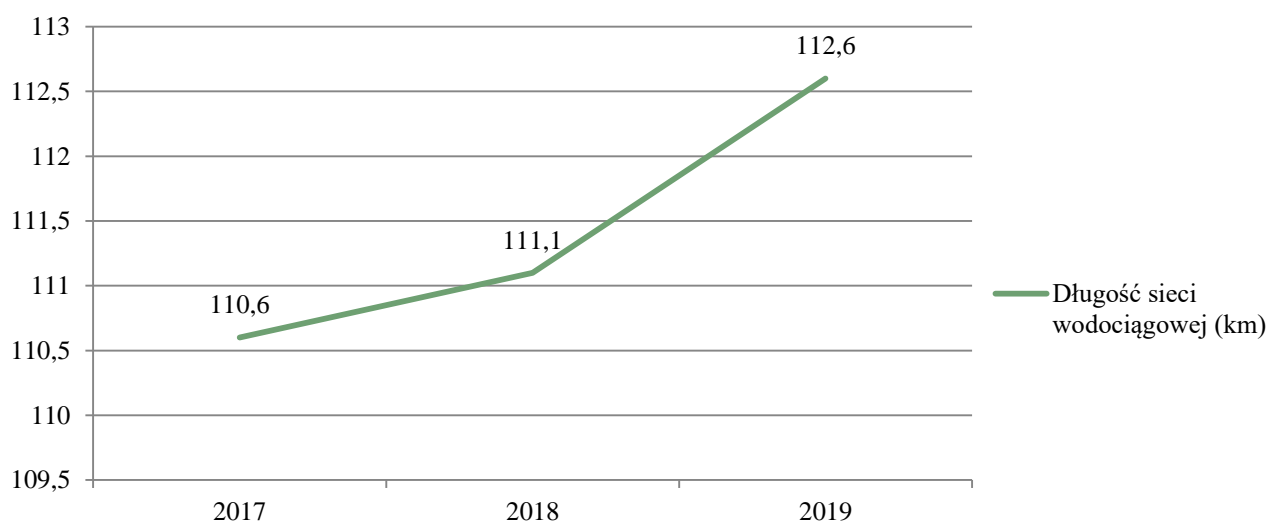
Infrastruktura techniczna

W Gminie Brańszczyk funkcjonuje 7 wiejskich wodociągów, na które składają się:

- 5 stacji uzdatniania wody w miejscowościach: Trzcianka, Poręba Średnia, Nowa Wieś, Nowe Budy oraz Dalekie-Tartak,
- 2 hydroformie w miejscowościach: Turzyczyn oraz Udrzyn.

Wszystkie miejscowości w Gminie posiadają sieć wodociągową. W 2019 roku oszacowano 112,6 km sieci wodociągowej, w tym 3040 przyłączy wód. Liczba ta zwiększyła się względem lat poprzednich (2017-2019). Dane zależności przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Brańszczyk w latach 2017-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych opracowanych przez Gminę Brańszczyk.

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy realizowana jest w układzie grawitacyjno-ciśnieniowym. Długość sieci kanalizacyjnej w 2019 wynosiła 59,6 km. W danym roku odnotowano 1534 przyłączy do sieci kanalizacyjnej, a dopływ ścieków w 2019 roku wynosił 160,0 tys. m³. Proces oczyszczania ścieków realizowany jest przez oczyszczalnię ścieków w Trzciance, Udrzynku oraz Brańszczyku. Zużycie wody na 1 mieszkańca szacuje się na 43,5 m³/osobę/rok.

Infrastruktura mieszkaniowa

W Gminie Brańszczyk w 2019 roku zlokalizowanych było 2787 budynków mieszkalnych. Przeciętną powierzchnię użytkową na 1 mieszkańca szacuje się na 88,9 m², a przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosiła 2,96. Gmina posiada 23 mieszkania komunalne.

Planuje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej w Gminie, co ma na celu podnoszenie standardów życia mieszkańców, z zachowaniem dbałości o środowisko przyrodnicze i zalecenia sanitarne.

2.9. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Warunki klimatyczne

Gmina posiada korzystne tereny wysoczyzny o dobrym nasłonecznieniu i warunkach termicznych. Tereny te wzniesione są ponad dno doliny, co sprawia, że stają się obszarami o korzystnych warunkach wilgotnościowych powietrza bez tendencji do powstawania mgieł. Jednak, ze względu na położenie Gminy w dolinie dolnego Bugu, miejscowości położone w obrębie rzeki narażone są na czasowe zamglenia. Na danym obszarze występują również tereny wysoczyzny otoczone drzewami, które charakteryzują się podwyższoną wilgotnością powietrza. Jako niekorzystne lub mało korzystne warunki topklimatyczne określa się doliny Brzegu, Tuchełki i Strugi oraz boczne dolinki i obniżenia w obrębie wysoczyzny.

Rzeźba terenu

Według nowego podziału fizycznogeograficznego¹⁴ Gmina Brańszczyk znajduje się w dwóch mezoregionach fizyczno-geograficznych takich jak: Międzyrzecze Łomżyńskie oraz Dolina Dolnego Bugu.

Wody powierzchniowe

Przeważająca część powierzchni gminy znajduje się w zlewni Bugu. Niewielkie fragmenty na północy należą do zlewni Narwi. Na terenie gminy występują rzeki Struga oraz Tuchełka. Rzeki te charakteryzują się licznymi rozgałęzionymi odnogami. Na cały system wód składają się również rozlewiska, podmokłe łąki oraz bagna, które pełnią rolę zbiorników retencyjnych. W centralnej części Gminy znajduje się zbiornik wód powierzchniowych – kompleks stawów rybnych. Kolejnym zbiornikiem jest również zbiornik retencyjny zlokalizowany w miejscowości Brańszczyk, który retencjonuje wodę w czasie dużych spływów powierzchniowych.

Surowce mineralne

Na terenie Gminy występują dwa udokumentowane złoża, w tym:

- Trzcianka – złożo kruszywa naturalnego, które wykorzystywane jest w budownictwie drogowym,
- Brańszczyk – złożo gliny i ilów.

Gleby

Na obszarze Gminy przeważają gleby klasy bonitacyjnej V i VI. Gleby te należą do kompleksów żytnych słabych i najslabszych. Występują na przeważającej części Gminy. Na terenie Gminy występują również gleby dobre, III klasy bonitacyjnej, w obszarze takich miejscowości jak Przyjmy, Brańszczyk, Nowy Brańszczyk, Niemiry oraz Trzcianka oraz gleby IV klasy bonitacyjnej, które znajdują się głównie na obszarze wysoczyzny.

---

¹⁴ J. Solon. Physio-Geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Institute on Geography and Spatial Organization Polish Academy of Science. 2018.

Fauna i flora

W Gminie Brańszczyk odnotowuje się dużą różnorodność gatunkową. Na kompleksach leśnych, najbardziej charakterystyczne dla Gminy są: bór mieszany świeży, bór świeży i las mieszany świeży. Najcenniejszymi z drzewostanów, są drzewostany sosnowe. Na danym terenie występują również ekotypy sosny. Na obszarze Nadleśnictwa Wyszaków występuje około 1200 gatunków roślin. Znaleźć tu można m.in. storczyki, podkolan biały, kruczyk szerokolistny, listery jajowate, sasanki, lilie złotogłowe. Wśród żyjących na danych terenach zwierząt, znajdują się jelenie, łosie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny leśne i domowe oraz bobry. Wyróżniającym się aspektem jest również występowanie na terenie Gminy czarnych bocianów oraz żurawi.

Obszary chronione

Na terenie Gminy występują obiekty i tereny chronione na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004r. Nr 98, poz. 880). Wśród nich znajdują się przede wszystkim:

- Użytki ekologiczne – bagna, nieużytki pokopalniane, łąki, pastwiska, tereny podmokłe, tereny torfowe,
- Pomniki przyrody – dąb szypułkowy, modrzew polski, lipa drobnolistna, wiąz,
- Obszary Natura 2000 – Dolina Dolnego Brzegu, Puszcza Biała, Ostoja Nadbużańska.

3. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

Według Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, wnioski z diagnozy strategicznej, stanowią podstawę w opracowaniu dokumentu Strategii Rozwoju. W Gminie Brańszczyk, po przeprowadzonej diagnozie strategicznej, wysuwają się istotne wnioski, wpływające znacząco na dalszą część dokumentu. Wnioski z diagnozy strategicznej, podzielone zostały na analizowane sfery, zgodnie z przeprowadzoną charakterystyką.

Położenie

1. Gmina położona jest w bliskiej odległości od miasta wojewódzkiego – Warszawy.
2. Gmina posiada dogodne połączenia komunikacyjne, z większymi miastami w województwie mazowieckim.

Demografia

1. Nie odnotowuje się gwałtownych spadków liczby ludności.
2. Co niekorzystne, na terenie Gminy występuje ujemny przyrost naturalny wynoszący -28, jednak jego wskaźnik zmniejszył się względem poprzednich lat, co świadczy o pomniejszającym się problemie starzenia społeczeństwa na terenie Gminy.
3. Gmina Brańszczyk posiada jeden z niekorzystnych ujemnych wskaźników przyrostu naturalnego, w porównaniu do sąsiadujących gmin. Co ważne, większość Gmin w obrębie Gminy również posiada wartości ujemne.
4. Co niekorzystne, saldo migracji w Gminie z wartości dodatnich, zmieniło się na wartości ujemne, co świadczy o przemieszczaniu się ludności.

Sytuacja gospodarcza

1. Największą część zarejestrowanych przedsiębiorstw, stanowią firmy trudniące się w budownictwie oraz handlu hurtowym i detalicznym.
2. Odnotowuje się działanie głównie mikro oraz małych przedsiębiorstw.

3. Gmina posiada charakter wiejski, a tereny rolne stanowią około 26% powierzchni całej Gminy. Dominują również obszary leśne oraz zadrzewione.

Sytuacja finansowa

1. W Gminie Brańszczyk sytuacja finansowa (budżet Gminy) plasuje się na dość dobrym poziomie względem sąsiadujących gmin. Odnotowuje się wzrost dochodów w Gminie.

2. Największą część wydatków w roku 2019 przeznaczono na transport i łączność oraz gospodarkę komunalną.

Rynek pracy

1. Duży odsetek ogólnej liczby ludności stanowią osoby w wieku produkcyjnym (63,87%).

2. Odnotowuje się nieduży udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym (1,8%).

3. Powiat wyszkowski, na terenie którego znajduje się Gmina Brańszczyk posiada niską stopę bezrobocia, w porównaniu do województwa mazowieckiego.

4. Prognozowany jest przyrost miejsc pracy poprzez budowę wielkopowierzchniowych magazynów.

Wychowanie i edukacja

1. Na terenie Gminy funkcjonuje duża liczba placówek oświatowych o łącznej liczbie uczniów – 865.

2. Gmina systematycznie dba o potrzeby osób wymagających kształcenia specjalistycznego, poprzez wsparcie funkcjonowania Zespołu Szkół Specjalnych w Brańszczyku.

3. Odnotowuje się dobre wyniki egzaminu ósmoklasisty, szczególnie w części j. polskiego, którego średnia jest wyższa od średniej zarówno dla powiatu jak i województwa. Świadczy to o wysokim poziomie edukacji w Gminie.

Kultura, sport i rekreacja

1. Na terenie Gminy sprawnie działa Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, które świadczy usługi z zakresu rekreacji, kultury i upowszechniania informacji.

2. W Gminie znajduje się wiele miejsc pamięci narodowej, które stanowią źródło historyczne i turystyczne.

3. Gmina systematycznie podnosi poziom i standardy spędzania czasu wolnego, poprzez budowę boisk sportowych, ścieżek rowerowych czy rewitalizacji przestrzeni publicznych.

Pomoc społeczna i opieka zdrowotna

1. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy w 2019 roku było ubóstwo oraz długotrwała choroba.

2. Na terenie Gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej oraz Dom Emeryta.

3. Gmina systematycznie przeprowadza diagnozy zagrożeń społecznych oraz tworzy programy strategiczne, mające na celu zapobieganie występowaniu dysfunkcji społecznych.

Bezpieczeństwo publiczne

1. Względem lat, spada liczba przestępstw dotyczących przemocy w rodzinie.

2. Odnotowuje się zwiększającą się liczbę interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu oraz środków działających podobnie do alkoholu.

3. Gmina planuje działania w zakresie poszerzenia bezpieczeństwa związane z rozwojem Ochotniczej Straży Pożarnej.

Infrastruktura

1. Większość dróg powiatowych posiada nawierzchnię utwardzoną.

2. Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z transportu kolejowego oraz autobusowego. Stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Dalekie - Tartak.

3. Stan infrastruktury technicznej w Gminie ocenia się jako dobry. Wszystkie miejscowości w Gminie posiadają sieć wodociągową. Zwiększa się zarówno długość sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej.

4. W kolejnych latach planowana jest kompleksowa rozbudowa oraz budowa sieci kanalizacyjnej w poszczególnych miejscowościach Gminy.

Środowisko przyrodnicze

1. Gmina posiada korzystne tereny o dobrym nasłonecznieniu i warunkach klimatycznych.
2. Na terenie Gminy występują złoża surowców mineralnych: Trzcianka oraz Brańszczyk.
3. Co niekorzystne, w Gminie przeważają gleby klasy bonitacyjnej V i VI, które należą do kompleksów żytnich słabych oraz najslabszych.
4. W Gminie odnotowuje się dużą różnorodność gatunkową, zarówno wśród flory jak i fauny.
5. Na terenie Gminy znajdują się obszary chronione takie jak użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz obszar Natura 2000.

4. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Jedną z podstawowych form partycypacji społecznej jest konsultacja z mieszkańcami, pracownikami oraz osobami mającymi istotny wpływ na funkcjonowanie Gminy. Dana forma kontaktu ze społecznością lokalną, pozwala na jej realny wpływ na formułowanie dokumentów strategicznych, w tym Strategii Rozwoju Gminy. Ważną cechą, która wyróżnia działania Gminy i nadaje jej poprawny charakter funkcjonowania wśród mieszkańców, jest możliwość uczestnictwa obywateli w stanowieniu prawa oraz podejmowaniu istotnych decyzji publicznych. Co ważne, możliwość zabierania głosu, w sprawach, które bezpośrednio dotyczą danego obywatela, jest niezwykle istotną kwestią w poczuciu bezpieczeństwa i przynależności do danej społeczności lokalnej.

Prawidłowa partycypacja społeczna opiera się na trzech głównych filarach, które należy bezpośrednio wykorzystywać przy konsultacjach społecznych, a wśród nich znajduje się:

Informowanie
Konsultowanie
Współdecydowanie

W ramach opracowywania Strategii Rozwoju Gminy na lata 2021-2025 przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, mające na celu włączenie mieszkańców w podejmowanie istotnych, długoterminowych decyzji. W okresie września oraz października 2020 roku, wśród społeczności lokalnej Gminy, przeprowadzone zostały szczegółowe badania ankietowe oraz wywiady pogłębione. Ankietowani zostali podzieleni na dopasowane do procesu decyzyjnego grupy, a każda z nich stanowiła dopełnienie kolejnej. W zasadę prawidłowego przeprowadzania procesu partycypacji społecznej, obywatele Gminy Brańszczyk, zostali poinformowani o procesie tworzenia Strategii Rozwoju, konsultowano z nimi istotne sprawy związane z funkcjonowaniem danej jednostki administracyjnej oraz mieli okazję współdziałać i brać udział w procesie decyzyjnym, a ich opinie zawarte zostały w celach strategicznych.

W ramach konsultacji społecznych, wśród mieszkańców Gminy, przeprowadzono anonimową ankietę. Z danych wyników badań, w późniejszym etapie strategii, sformułowane zostały cele strategiczne, wraz z analizą SWOT, dotyczącą konkretnych obszarów.

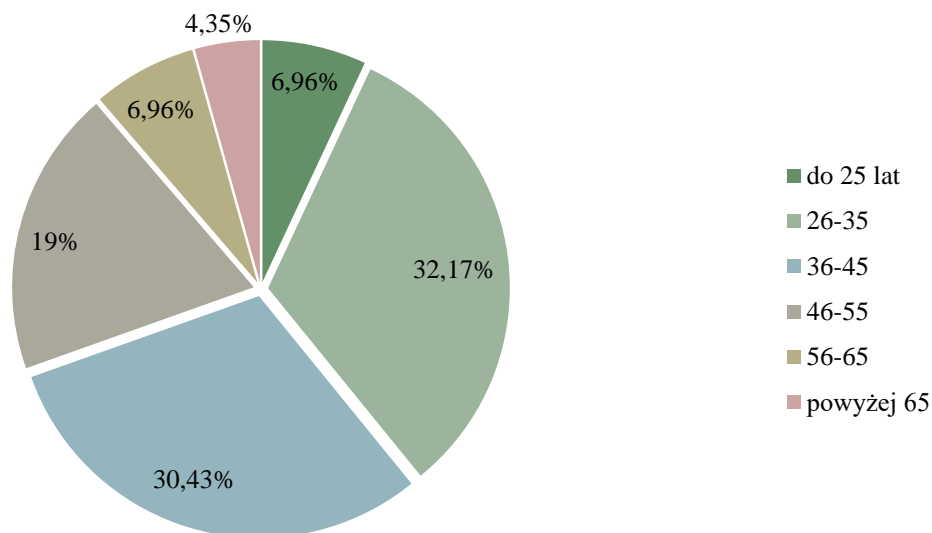
Społeczność lokalna miała możliwość podzielenia się swoją opinią na temat:

- najważniejszych obszarów kryzysowych w Gminie,
- wyboru głównych kierunków rozwoju,
- zaproponowaniu inwestycji, które należy realizować w okresie obowiązywania strategii,
- słabych oraz mocnych stron Gminy,
- podzieleniu się dodatkowymi spostrzeżeniami na temat Gminy.

4.1. CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

W konsultacjach społecznych udział wzięło 72 mieszkańców Gminy, z czego 58,3% stanowili mężczyźni oraz 51,6% kobiety. Wiek respondentów był zróżnicowany. Największą grupę ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 36-45 lat (29,1%), odnotowano również duży odsetek respondentów między 26 a 35 rokiem życia. Najmniejszy odsetek stanowiły osoby powyżej 65 lat.

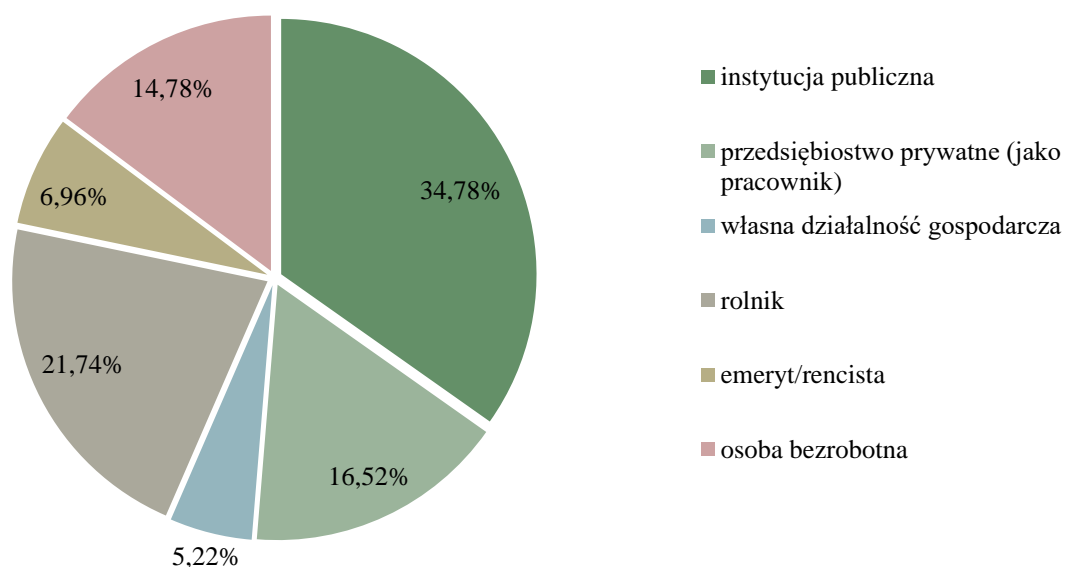
Wykres 10. Ankietowani mieszkańcy Gminy Brańszczyk wg wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Największą część ankietowanych mieszkańców stanowiły osoby zatrudnione w instytucji publicznej (30,5%) oraz pracujące w przedsiębiorstwie prywatnym (30,5%). Ponad 18% ankietowanych prowadzi własną działalność gospodarczą. Najmniejszy odsetek respondentów stanowili rolnicy oraz osoby bezrobotne (5,5%).

Wykres 11. Ankietowani mieszkańcy Gminy Brańszczyk według miejsca zatrudnienia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Największą część respondentów stanowiły osoby o wykształceniu wyższym (52,7%), następnie o wykształceniu średnim (40,2%), zawodowym (5,5%) oraz gimnazjalnym (1,3%).

Z racji przeprowadzania konsultacji społecznych na obszarze całej Gminy, każdy mieszkaniec danego sołectwa, miał możliwość wzięcia udziału w badaniu ankietowym. Wśród respondentów największy odsetek osób stanowili mieszkańcy sołectwa Brańszczyk oraz Nowa Wieś. Rozkład ankietowanych według sołectw przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Liczba ankietowanych według poszczególnych sołectw.

Brańszczyk	22,22%
Nowa Wieś	16,67%
Białebloto-Kobyła	8,33%
Białebloto-Kurza	8,33%
Białebloto-Stara Wieś	6,94%
Udrzynek	6,94%
Nowe Budy	5,56%
Trzcianka	4,17%
Turzyn	4,17%
Knurowiec	2,78%
Niemiry	2,78%
Udrzyn	2,78%
Budykierz	1,39%
Dudowizna	1,39%
Nowy Brańszczyk	1,39%
Poręba Średnia	1,39%
Przyjmy	1,39%
Stare Budy	1,39%
Dalekie-Tartak	0,00%
Ojcowizna	0,00%
Poręba-Kocęby	0,00%
Tuchlin	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

4.2. WYNIKI BADAŃ

Aby uzyskać podstawę do formułowania Analizy SWOT, w tym najbardziej znaczących zalet oraz największych problemów występujących na terenie Gminy, zapytano mieszkańców o poszczególne uwarunkowania, wynikające z funkcjonowania Gminy Brańszczyk. Dane aspekty rozwoju i funkcjonowania Gminy wybrano w obrębie sfery społeczno-gospodarczej, technicznej, turystycznej, rekreacyjnej oraz środowiskowej.

Oceny dokonano poprzez przedstawienie mieszkańcom pięciostopniowej skali, która dotyczyła wybranych aspektów Gminy.

1 – bardzo źle	2 – źle	3 – średnio	4 – dobrze	5 – bardzo dobrze
----------------	---------	-------------	------------	-------------------

Największy procent odpowiedzi ocenionych na bardzo dobrze (ponad 30% ankietowanych), stanowiły odpowiedzi dotyczące dostępności do infrastruktury wodociągowej oraz ocena czystości powietrza na terenie Gminy. Jako dobrze, mieszkańcy najczęściej oceniali takie aspekty jak: dostępność usług i handlu na terenie Gminy, stan obiektów placówek oświatowych, jakość kształcenia w szkołach podstawowych oraz ocena czystości w Gminie (ponad 30% wszystkich odpowiedzi). Ponad 30 % mieszkańców, jako źle oceniło takie uwarunkowania w Gminie jak dostępność do obiektów rekreacyjnych, warunki do rozwoju przedsiębiorczości, zaangażowanie instytucji samorządowych w rozwiązywanie problemów mieszkańców oraz możliwość rozwoju zawodowego na terenie Gminy. Najbardziej wyróżniającymi się odpowiedziami, które zostały ocenione przez ponad 50% mieszkańców jako bardzo źle były: dostępność bazy gastronomicznej, dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej, dostępność transportu kolejowego. Dany schemat przedstawia najbardziej wyróżniające się odpowiedzi.

1 – bardzo źle	2 – źle	3 – średnio	4 – dobrze	5 – bardzo dobrze
61,1%¹⁵ -	37,5 %-	41,6% -	43,06% -	43% -
Dostępność bazy gastronomicznej	Dostępność obiektów rekreacyjnych	Stan małej infrastruktury drogowej	Dostępność usług i handlu na terenie	Dostępność infrastruktury wodociągowej

¹⁵ % ogólnej liczby odpowiedzi na dane uwarunkowanie w 5 stopniowej skali.

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

51,3% - Dostępność transportu kolejowego	31,9 % - Działania promocyjne Gminy	36,1% - Dostępność obiektów rekreacyjnych	Gminy 41,6% - Stan obiektów placówek oświatowych	30,5% - Ocena czystości powietrza w okolicy miejsca zamieszkania
55,5% - Dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej	30,5% - Możliwość rozwoju zawodowego na terenie Gminy	31,9% - Stan dróg gminnych	38,8% - Ocena czystości w miejscach publicznych	

Ankietowani mieszkańcy wybrali również zaproponowane kierunki rozwoju. Przeważająca część respondentów odpowiada, że najważniejszym kierunkiem rozwoju powinna być silna gospodarka, która opiera się na polityce zachęcającej do prowadzenia na terenie Gminy działalności gospodarczej, tworzeniu nowych miejsc pracy czy rozwojowi przemysłu (66,6%). Ankietowani mieszkańcy uważają też, że ważnym aspektem jest atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego (55,5%). Kierunkiem rozwoju, jaki wyróżnia się również na tle odpowiedzi respondentów jest sprawa i funkcjonalna Gmina, w tym szybki i sprawny transport zbiorowy, dogodne połączenia z sąsiednimi Gminami, dostęp do Internetu, sprawna obsługa mieszkańców w urzędzie (52,7%).

Według mieszkańców, najważniejszymi inwestycjami, jakie należy zrealizować w pierwszej kolejności na terenie Gminy są:

- poprawa jakości dróg i chodników (43%),
- działania na rzecz rozwoju przemysłu i powstawania nowych zakładów pracy (40,2%),
- rozwój infrastruktury komunalnej (37,5%).

Ankietowana społeczność lokalna, w dalszej części badania, odpowiadała na pytania dotyczące słabych oraz mocnych stron Gminy, a dane odpowiedzi wykorzystano do stworzenia analizy SWOT oraz opisu najważniejszych problemów. Jako wyróżniające się **mocne strony** Gminy, mieszkańcy wymienili przede wszystkim:

- czyste środowisko naturalne,
- dobry stan dróg,

- wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy.

Jako **słabe strony**, co stanowi rodzące się problemy w funkcjonowaniu i rozwijaniu danego obszaru, respondenci wymienili przede wszystkim:

- słaby dostęp do opieki medycznej,
- niewystarczająca liczba miejsc pracy,
- niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego.

Zastosowaną formą konsultacji społecznych, było stworzenie mieszkańcom Gminy możliwości wypowiedzenia się w pytaniach otwartych, na temat największych problemów, występujących na terenie Gminy Brańszczyk. Najważniejszymi problemami wymienianymi przez społeczność lokalną są:

- brak możliwości zatrudnienia,
- brak miejsc spędzania czasu dla dzieci i młodzieży,
- problemy z komunikacją,
- słaby dostęp do opieki medycznej,
- brak punktów gastronomicznych,
- zbyt mała ilość obiektów sportowych.

5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu.

Ryc. 1. Podział obszarów strategicznej interwencji województwa mazowieckiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku.

W związku z tym, w województwie mazowieckim na poziomie regionalnym zostały wyznaczone dwa typy OSI:

- problemowe – ostrołęcko-siedlecki, płocko-ciechanowski, radomski zgodnie z celami 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe oraz 2.3. Restrukturyzacja

i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (KSRR).

- bieguny wzrostu – Obszar Metropolitalny Warszawy zgodnie z celem 1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych (KSRR). Identyfikując OSI uwzględniono również zapisy koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, w tym szczególnie cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności oraz cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. Działania na tych obszarach będą prowadzone na poziomie regionalnym ze wsparciem z poziomu krajowego. Do obszarów strategicznej interwencji, podobnie jak do pozostałych części województwa, odnoszą się zapisy ujęte w tabelach 4-9. Przedstawione w nich kierunki działań i działania dotyczą obszarów miejskich i wiejskich województwa. Poniżej przedstawiono zakres zindywidualizowanej interwencji skierowanej do poszczególnych OSI¹⁶.

Jednakże, powiat wyszkowski i Gmina Brańszczyk, nie znalazły się w obszarach strategicznej interwencji, lecz działania podejmowane w ramach poprawy oraz rozwoju regionów wyznaczonych w danych obszarach powinny również mieć znaczenie przy planowaniu rozwoju dla Gminy Brańszczyk.

---

¹⁶ *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku.*

6. ANALIZA SWOT

Słowem wstępu należy przybliżyć odbiorcy strategii czym jest i jakie zadanie ma spełniać analiza SWOT w strategicznej ocenie Gminy. Analiza SWOT w usystematyzowany sposób przedstawia metodę określenia wewnętrznych i zewnętrznych czynników mających na celu zaplanowanie dalszego rozwoju. Analizę SWOT dzieli się na cztery główne segmenty, przedstawiające wewnętrzne (słabe oraz mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania. Mocne strony określają segmenty oraz aspekty, które wyróżniają Gminę, sprawiają, że staje się ona w oczach odbiorcy bardziej atrakcyjna. Słabe strony natomiast określają aspekty z jakimi Gmina powinna zmierzyć się w przyszłości, a na ich podstawie tworzy się główne cele strategiczne. Szanse przedstawiają zewnętrzne czynniki, które w znaczący sposób mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój i funkcjonowanie Gminy, natomiast zagrożenia określają jakie aspekty w negatywny sposób mogą pogarszać sytuację gminy w danych obszarach działalności.

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek Gminy.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój Gminy.

SZANSE

(zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla Gminy sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą stworzyć niekorzystne dla Gminy warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

Mocne strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne działania władz w zakresie pomocy społecznej. • Rozumienie potrzeb mieszkańców i stała współpraca z jednostkami pomocniczymi. • Zwiększający się dostęp do oferty kulturalnej. • Dobry stan środowiska. • Dobry stan infrastruktury technicznej. • Rozwijająca się infrastruktura techniczna (głównie sieć kanalizacyjna) • Systematyczna modernizacja przestrzeni publicznych. • Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy. • Nieduży udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. • Liczba ludności utrzymująca się na stałym poziomie. • Zmniejszający się odsetek starzejącego się społeczeństwa.	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie. • Słaby dostęp do opieki medycznej. • Ujemny przyrost naturalny. • Ujemne saldo migracji. • Występowanie głównie mikro i małych przedsiębiorstw. • Bardzo duży odsetek kobiet w wieku poprodukcyjnym. • Duża liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.

- Duża powierzchnia terenów leśnych.
- Wzrost dochodów Gminy.
- Duży odsetek osób w wieku produkcyjny.
- Wysoka jakość kształcenia w Gminie.
- Sprawnie funkcjonujące placówki pomocy społecznej.
- Spadek liczby przestępstw dotyczących przemocy w rodzinie.
- Duża różnorodność gatunkowa.

Szanse

- Wzrost nowych technologii i aktywizacja przedsiębiorstw na terenie powiatu.
- Wzrost dochodów ludności.
- Maksymalizacja zmniejszenia dysproporcji międzygminnych.
- Zainteresowanie inwestorów potencjałem terenów rolnych.
- Inwestycja władz w drogi wyższego rzędu.
- Rozbudowa sieci komunikacyjnej w obrębie powiatu oraz województwa (autobusowej oraz kolejowej).

Zagrożenia

- Zwiększenie dysproporcji między gminami województwa mazowieckiego.
- Pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych.
- Zwiększające się saldo migracji.
- Problemy z zawieraniem współpracy międzygminnej.
- Pogłębiający się problem dezinformacji na temat ładu przestrzennego w gminach.
- Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.
- Poszerzający się problem patologii społecznych.

- Edukacja władz na temat ładu przestrzennego.
- Zainteresowanie inwestorów rozbudową sieci osadniczej na terenach rolnych.
- Wzrost zainteresowania władz wyższego rzędu pomocą społeczną.
- Większe zainteresowanie społeczności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych (szczególnie przeciwdziałanie alkoholizmowi).
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Większa aktywizacja spędzania wolnego czasu z dala od terenów miejskich.
- Rozwój agroturystyki.
- Zwiększenie ilości dotacji na wymianę pieców węglowych.
- Większa świadomość społeczności lokalnych na temat segregacji śmieci.
- Większa dbałość ludności o ekosystem.
- Wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży.
- Rezygnacja młodych osób z możliwości odbycia nauki na studiach wyższych.
- Izolacja osób starszych pod względem społecznym.
- Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
- Wzrost zainteresowania spędzania wolnego czasu wyłącznie w miastach.
- Wzrost wakacyjnych wyjazdów zagranicznych.
- Brak zainteresowania władz wyższego rzędu wspieraniem rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.
- Wzrost kosztów energii i paliw.
- Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze.
- Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych.
- Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych.

- Współpraca międzygminna w zakresie ochrony środowiska.
- Rozwój marketingu terytorialnego.

7.MISJA I WIZJA

8. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, ZADANIA

Jednym z podstawowych etapów opracowania Strategii Rozwoju jest określenie celów strategicznych oraz operacyjnych, w tym wynikających z nich zadań.

Cele strategiczne są elementem Strategii Rozwoju Gminy, które służą usystematyzowaniu, zhierarchizowaniu oraz określeniu podstawowych czynników, które należy realizować w trakcie trwania danego dokumentu. Aby wdrażanie strategii było łatwiejsze a realizacja głównych celów bardziej kompleksowa, cele strategiczne dzieli się na sfery dotyczące danych kierunków rozwoju (np. cele w obszarze: gospodarki, turystyki, środowiska).

Cele operacyjne są wyznaczane na niższym szczeblu, służą one określeniu jakie główne działania należy podjąć w obszarze planowanych celów strategicznych.

Zadania wyznaczają szczegółowe inwestycje jakie Gmina powinna podjąć w trakcie trwania strategii.

Dane cele strategiczne sformułowane zostały na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych, diagnozy strategicznej oraz analizy SWOT, z których wynikły podstawowe problemy.

1. CEL STRATEGICZNY

Rozwój społeczno-gospodarczy na terenie gminy.

<p>1.1.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa przedsiębiorczości Gminy</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu promocji szkoleń, staży, kursów dla mieszkańców Gminy. • Udostępnianie informacji poprzez media społecznościowe na temat dostępnych ofert pracy na terenie Gminy.<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja spotkań informacyjnych z doradcami zawodowymi. • Kontrola nad jakością kształcenia w szkołach gminnych.
<p>1.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Wspieranie oraz promocja MŚP oraz gospodarstw rolnych.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działalności rolniczej poprzez promocję istniejących gospodarstw rolnych. • Umożliwianie wymiany towarów między mieszkańcami a przedsiębiorcami. • Zmniejszanie dysproporcji pomiędzy sołectwami. • Aktualizacja informacji o istniejących terenach rolniczych i usługowych oraz ich

	<p>przeznaczeniu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc i wsparcie w dofinansowaniu gospodarstw rolnych.
<p>1.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Zwiększenie dostępu do Opieki Zdrowotnej.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc w modernizacji istniejących placówek medycznych. • Organizacja darmowych badań profilaktycznych dostosowanych do danych grup wiekowych.<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej (np. opieki dentystycznej). • Dopuszczenie placówek medycznych w niezbędny sprzęt. • Wsparcie dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych. • Dostosowanie infrastruktury funkcjonalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych w miejscach użyteczności publicznej.
	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrola oraz pomoc rodzinom, w których dochodzi do problemu alkoholizmu.<ul style="list-style-type: none"> • Stała współpraca gminy z Powiatowym Centrum Pomocy
<p>3.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Usprawnianie działalności w zakresie pomocy społecznej.</p>	

	<p>Rodzinie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji alkoholowych. • Szeroka edukacja młodzieży w zakresie profilaktyki przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym. • Organizacja kursów i szkoleń dla pracowników socjalnych. • Stworzenie wydzielanych miejsc dla osób z problemem przemocy domowej. • Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.
<p>3.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poszerzenie oferty turystycznej.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Systematyczna aktualizacja informacji na temat Gminy na stronie internetowej Urzędu Gminnego. • Wprowadzanie nowoczesnych technologii w promocję Gminy. • Zwiększanie zaangażowania władz lokalnych na temat marketingu terytorialnego. • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych (budowa kładki na

rzece Bug).

- Zwiększenie liczby ścieżek rowerowych.

2. CEL STRATEGICZNY

Rozwój polityki przestrzennej.

2.1.CEL OPERACYJNY

Poprawa stanu i jakości dróg.

Zadania

- Modernizacja dróg gminnych.
- Współpraca z władzami powiatu w celu poprawy dróg powiatowych.
  - Współpraca z władzami województwa w celu poprawy dróg wojewódzkich.
- Zagospodarowanie przestrzeni przy drogach w centralnej części Gminy (zieleń urządzona).
- Modernizacja oraz budowa chodników.
- Zagospodarowanie oświetlenia przy drogach.

2.2.CEL OPERACYJNY

Modernizacja i budowa istniejącej infrastruktury technicznej.

Zadania

- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Udrzynek.
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Przyjmy i Dalekie Tartak.
- Stała modernizacja infrastruktury

	<p>wodociągowej oraz kanalizacyjnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stała kontrola odprowadzania ścieków.
<p>2.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa jakości komunikacji na terenie Gminy.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z władzami powiatu oraz województwa w celu zwiększenia ilości kursów na najważniejszych trasach dojazdowych. • Poszerzenie możliwości dostępu do sieci internetowej. • Budowa ścieżek rowerowych przy najważniejszych szlakach komunikacyjnych.<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie lokalnych przewoźników w celu zwiększania ilości kursów międzygminnych. • Budowa oraz modernizacja przystanków autobusowych.
	<p>2.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Dbłość o ład przestrzenny na terenie Gminy.</p>

	elewacjach budynków. <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja istniejących terenów parkowych.
2.5.CEL OPERACYJNY Sprawne zarządzanie planowaniem przestrzennym w Gminie.	Zadania
	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczna aktualizacja dokumentów strategicznych. • Udostępnianie informacji na temat uzbrojenia działek pod inwestycje. • Monitoring i ewaluacja istniejących dokumentów strategicznych. • Poszerzanie wiedzy na temat polityki przestrzennej w Gminie.

3.CEL STRATEGICZNY
Poprawa jakości życia mieszkańców.

3.1.CEL OPERACYJNY Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego.	Zadania
	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja oraz modernizacja istniejących terenów rekreacyjnych. • Budowa nowych obiektów rekreacyjnych (placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu). • Doposażenie istniejących obiektów sportowych. • Organizacja wydarzeń

	<p>kulturalnych, dostosowanych do różnych grup wiekowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usprawnienie działania jednostek organizacyjnych Gminy. • Rozwijanie działalności kulturalnej mieszkańców (np. poprzez budowę kawiarni) na terenie skansenu w miejscowości Brańszczyk). • Zagospodarowanie miejsc spotkań dla społeczności lokalnej (np. modernizacja remizy OSP w Trzciance).
<p>3.2.CEL OPERACYJNY</p> <p>Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć oraz zawodów sportowych.<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja kursów pozalekcyjnych. • Organizacja gminnych konkursów, w celu rozwoju talentów dzieci i młodzieży.
<p>3.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Aktywizacja czasu wolnego dla osób starszych.</p>	<p>Zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja kursów i szkoleń dla seniorów.<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie bezpiecznej przestrzeni dla osób starszych (w tym osób niepełnosprawnych).

4.CEL STRATEGICZNY

Dbalność o środowisko.

	Zadania
4.1..CEL OPERACYJNY Edukacja na temat środowiska przyrodniczego.	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja na temat ekologii w placówkach oświatowych. • Organizowanie festynów oraz spotkań rodzinnych dotyczących ekologii. • Edukacja na temat dbania o środowisko w postaci informacji zamieszczanych na stronie Urzędu Gminy.
4.2. CEL STRATEGICZNY Monitoring stanu środowiska.	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring w obszarze segregacji śmieci w gospodarstwach domowych oraz usługowych. • Zapewnienie miejsc do składowania odpadów przy miejscach turystycznych.
4.3. CEL STRATEGICZNY Adaptacja do zmian klimatycznych.	<ul style="list-style-type: none"> • Dbalność o jakość i stan sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych. • Stały monitoring istniejących zagrożeń. • Monitoring odprowadzania ścieków oraz odpadów do wód powierzchniowych. • Dbalność o ochronę różnorodności gatunkowej.

9. STRUKTURA MODELU PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEGO

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej prezentuje pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego terytorium/obszaru w danym horyzoncie czasowym. Przedstawia on zmiany, jakie powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować wyznaczone cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów.

Podstawowym dokumentem, na podstawie którego wyodrębniono model funkcjonalno-przestrzenny Gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brańszczyk, gdzie określono najważniejsze kierunki rozwoju przestrzennego dla Gminy. Co więcej, dany model określony został również na podstawie rekomendacji Departamentu Strategii, Ministerstwa Funduszu i Polityki Regionalnej, gdzie model może zawierać (jeżeli występują):

- zmiany w przestrzeni wynikające z celów strategii rozwoju gminy/ponadlokalnego oraz uwzględniające ustalenia, zalecenia (rekomendacje) i zasady wynikające z modelu wojewódzkiego,
- elementy sieci osadniczej,
- obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju gminy lub Gmin,
- lokalne powiązania infrastrukturalne, w tym transportowe i energetyczne,
- zielona infrastruktura, w tym zielone pierścienie i korytarze ekologiczne, krajobraz, parki kulturowe, kliny napowietrzające.

Według modelu przestrzenno-funkcjonalnego dla województwa mazowieckiego, zakłada się takie cechy przestrzeni, które wpływają na rozwój Gminy, jak:

- wykorzystanie położenia na przecięciu europejskich korytarzy transportowych,
- odejście od promienistego modelu sieci transportowej na rzecz układu koncentryczno-obwodowego,
- wzmocnienie powiązań transportowych Metropolii Warszawskiej oraz połączenia z Łodzią,
- miasta tworzące policentryczną sieć regionalnych i subregionalnych ośrodków będą miejscami aktywizacji dla najbliższego otoczenia, jako ich bieguny wzrostu,
- **miasta położone około 100 km od metropolii warszawskiej, do których nie docierają procesy dyfuzji rozwoju, będą wspierane przez ośrodki osadnicze położonych na tzw. „Dużej Obwodnicy Warszawy”,**

- pasma potencjalnie najwyższej innowacyjności i aktywności społeczno-gospodarczej będą kształtowane współzależnie z budową i modernizacją międzynarodowego i krajowego systemu infrastruktury technicznej (głównym jego elementem będzie system autostrad i dróg ekspresowych, linii kolejowych, telekomunikacyjnych, paliwowo-energetycznych),
- pomiędzy pasmami najwyższej aktywności społeczno-gospodarczej oraz węzłami sieci osadniczej rozmieszczone będą wielkoobszarowe systemy obszarów cennych przyrodniczo objętych ochroną prawną oraz predestynowanych do objęcia ochroną prawną, uzupełnione o sieć korytarzy ekologicznych,
- pomiędzy pasmami najwyższej aktywności społeczno-gospodarczej oraz węzłami sieci osadniczej utrzymane zostaną obszary rolnicze pełniące funkcje żywicielskie o strategicznym znaczeniu dla województwa.

Ryc. 2. Model przestrzenno-funkcjonalny dla województwa mazowieckiego.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

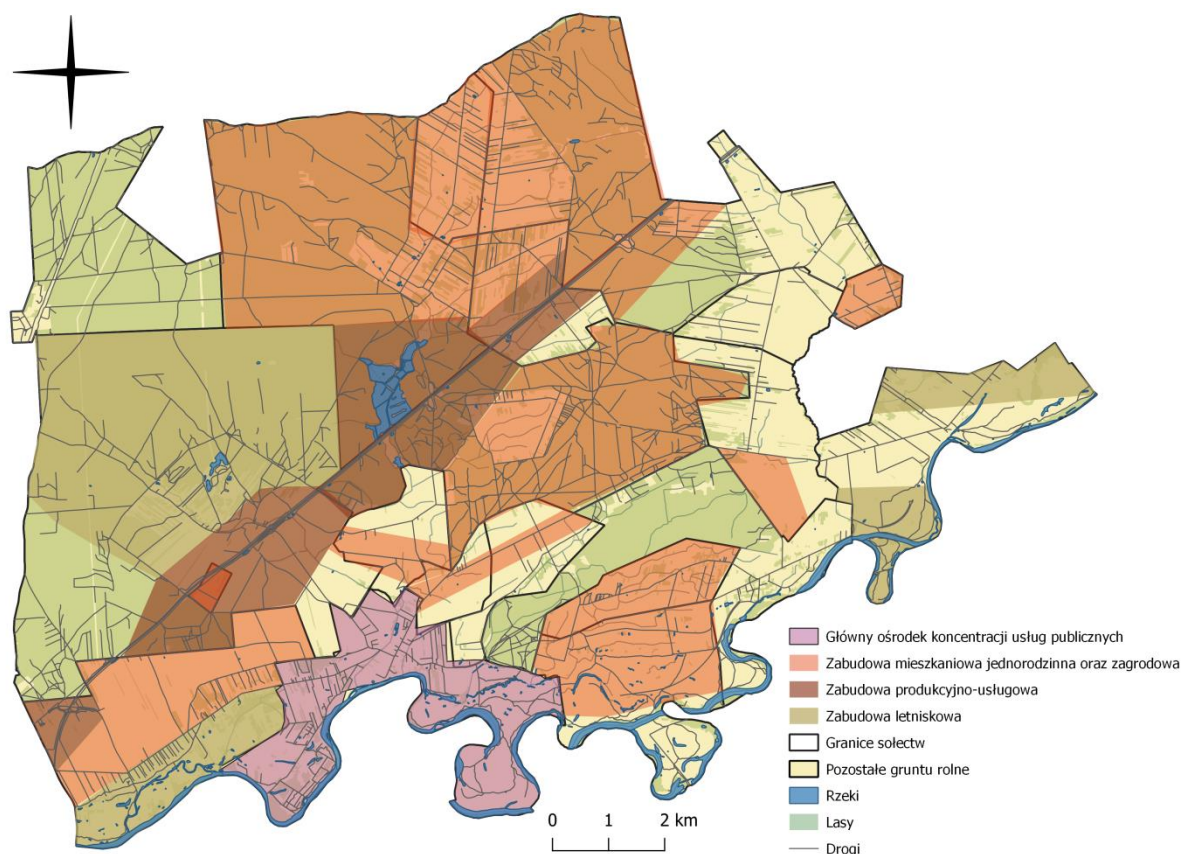
Na podstawie SUIKZP wyodrębniono zagospodarowanie terenów Gminy Brańszczyk. Należy zaznaczyć, że dany model jest tylko kierunkiem rozwoju, nie stanowi on prawa miejscowego, które określają Miejscowe Plany Zagospodarowania. Model podzielono na cztery główne kierunki rozwoju. Rekomenduje się aby:

- zabudowa letniskowa - zlokalizowana w dolinie rzeki Bugu, w północnej i południowej części miejscowości Udrzyn oraz na północ od miejscowości Trzcianka,
- Zabudowa produkcyjno-usługowa - zlokalizowana głównie wzdłuż drogi krajowej nr 8 na wschód od węzła z obwodnicą Wyszkowa, terenów na północ od miejscowości Ojcowizna, terenów położonych w miejscowości Trzcianka, terenów położonych w rejonie kompleksów stawów rybnych oraz bezpośredniego sąsiedztwa węzła „Turzyn”.
- Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa - zlokalizowana na w południowo-zachodniej części miejscowości Udrzynek, terenach zlokalizowanych wzdłuż drogi w miejscowości Nowy Brańszczyk i Przyjmy, terenach w miejscowości Turzyn oraz w takich miejscowościach jak: Stare Budy, Nowe Budy, Knurowiec, Białełoto-Kurza, Białełoto-Kobyła, Białełoto-Stara Wieś.
- Główny ośrodek koncentracji usług publicznych - zlokalizowany na terenie miejscowości Brańszczyk,
- Pozostałe obszary rolne lub nieużytki, które wymagają późniejszego zagospodarowania.

Dzięki wykorzystaniu technologii GIS, stworzono graficzny model przestrzenno-funkcjonalny, prezentujący proponowane obszary rozwoju w sferze polityki przestrzennej.

Rysunek 5. Model przestrzenno-funkcjonalny Gminy Brańszczyk.

Źródło: Opracowanie własne.

Należy również zidentyfikować jednostki osadnicze, które zostały wyodrębnione w oparciu o SUiKZP. Jednostki osadnicze dzieli się na:

- Brańszczyk – główny ośrodek osadniczy, gdzie rozwijać się będą funkcje gospodarcze, przestrzenne, wyspecjalizowane funkcje usługowe. Dany ośrodek osadniczy połączony będzie z pobliskimi miejscowościami.
- Poręba-Kocęby i Poręba-Średnia – pomocnicze ośrodki podstawowych funkcji usługowych, gospodarczych oraz rolniczych.
- Pozostałe ośrodki osadnicze – obejmować będą sołectwa, gdzie nie wykształciły się podstawowe usługi, poprzez ich rolniczy charakter. Będą one miały charakter mieszkaniowy oraz rolniczy.

10. SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA

Prawidłowy proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy opiera się na wielu czynnikach. Jednym z kluczowych zadań Gminy jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami Gminy. Strategia Rozwoju nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednakże powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych Gminy. Jako, że Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk jest dokumentem wieloletnim i obejmuje okres 5 lat, wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być władze Gminy (w tym Wójt oraz Urząd Gminy, jak i wszystkie jej jednostki).

W procesie wdrażania strategii należy przede wszystkim wyróżnić oraz nadać odpowiednie zadania osobom bądź jednostkom. Wśród nich powinni znaleźć się:

- podmiot odpowiedzialny za organizację i koordynowanie procesu wdrażania strategii,
- zadania danego podmiotu,
- podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań zawartych w strategii.

Zaleca się wykonywanie takich funkcji w ramach pracy zespołu jak:

1. Funkcje planistyczne	Opracowywanie dokumentów planistycznych niższego szczebla niż Strategia Rozwoju Gminy.
2. Funkcje Monitoringowe	Monitorowanie procesu wdrażania strategii, obserwacja zmieniających się wskaźników, cech samorządów terytorialnych, uwarunkowań zewnętrznych oraz wewnętrznych.
3. Funkcje Informacyjno-wnioskodawcze	Wnioskowanie przez organ wykonawczy do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o aktualizację strategii.

4. Funkcje Promocyjne	Promowanie działań na rzecz wdrażania strategii rozwoju.
5. Funkcje Kooperacyjne	Współpraca z jednostkami pomocniczymi Strategii, powierzanie im zadań do wykonania, monitoring ich działań oraz ścisła i stała współpraca.
6. Funkcje Prewencyjne	Zapobieganie zatrzymaniu wdrażania strategii, rozwiązywanie pojawiających się problemów w trakcie wdrażania, informowanie o problemach w procesie wdrażania władz gminnych.
7. Funkcje Doradcze	Wspieranie władz we wdrażaniu strategii, pomoc przy podejmowaniu kluczowych decyzji.
8. Funkcje Koordynacyjne	Koordynacja decyzji oraz aktów prawa jak i zmieniających się przepisów ustaw, które znacząco wpływają na procesy wdrażania strategii.

Należy jednak zaznaczyć, że dane zadania i funkcje może sprawować cały zespół lub mogą być one podzielone na poszczególne, najbardziej kompetentne w danym zakresie osoby.

Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu strategii powinny być:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańszczyku,
- Szkoły Podstawowe na terenie gminy,
- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Brańszczyku.

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

Przewiduje się finansowanie Strategii z różnych źródeł finansowych, takich jak:

- Środki z budżetu Gminy Brańszczyk,
- Środki zewnętrzne, które możliwe są do pozyskania z budżetu Państwa.

Zakłada się również pozyskiwanie środków z dostępnych Programów operacyjnych, które będą kolejno wdrażane w poszczególnych latach trwania Strategii, a Gmina w sposób odpowiedni, będzie dopasowywać cele i zadania do ich ram. Programy realizowane są w ramach Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze. Na dochody budżetu składać będą się m.in dochody własne.

Dopuszcza się również finansowanie Strategii, z takich środków jak:

- środki własne Gminy,
- środki inwestorów,
- środki z budżetu państwa,
- środki Unii Europejskiej,
- fundacje i fundusze.

Według Wieloletniej Prognozy Finansowej, do 2023 roku w Gminie Brańszczyk zaplanowano takie wydatki inwestycyjne jak

Lp.	Rok 2021
1.	Przebudowa drogi gminnej Brańszczyk – Niemiry
2.	Przebudowa drogi gminnej w Turzynie – II etap
3.	Budowa drogi do szkoły w Nowej Wsi wraz z chodnikiem i parkingiem przy szkole
4.	Budowa kładki na rzece Bug
5.	Przebudowa drogi gminnej Nowe Budy - Przyjmy
6.	Adaptacja kuchni w PSP w Porębie
7.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Udrzynek
8.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Brańszczyku (Chabrowa, Rumiankowa, Grzybowa)
9.	Budowa toalety w Brańszczyku za Urzędem Gminy
10.	Wymiana urządzeń grzewczych na terenie Gminy Brańszczyk

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

11.	Budowa kanalizacji Białebloto – Stara Wieś
12.	Przebudowa drogi w miejscowości Dudowizna
13.	Rozbudowa parkingu za Urzędem Gminy
14.	Promenada nad brzegiem Bugu
15.	Budowa chodnika w Trzciance
16.	Budowa oczyszczalni w miejscowości Dalekie - Tartak
17.	Projekt kanalizacji dla wsi Budy Nowe, Budy Stare I Tuchlin
18.	Budowa świetlicy w Niemirach
19.	Budowa boiska przy PSP Białebloto Nowa Wieś
20.	Budowa remizy OSP Trzcianka
21.	Modernizacja oświetlenia ulicznego w Brańszczyku
22.	Przebudowa drogi gminnej Niemiry - Trzcianka
23.	Projekt budowy drogi KDD9, KDD10, KDL11
24.	Przebudowa drogi gminnej w Budykierzu
25.	Budowa ulicy Spokojnej w Brańszczyku (projekt)
26.	Zakup budynków z Gminnej Spółdzielni
27.	Budowa przedszkola w Trzciance (projekt)
28.	Rozbudowa sieci wodociągowej w ulicach Nakieł, Ciepła, Retmańska, Pogodna, Grzybowa, Rumiankowa i w działkach nr 105 i 106/13 w Brańszczyku oraz w działce nr 133/1 w Brańszczyku Nowym.
29.	Wykonanie podjazdu i parkingu do budynku OSP Białebloto
30.	Wykonanie projektu ul. Wspólnej – Udrzynek
31.	Wykup ulicy Retmańskiej w Brańszczyku
32.	Street Workout Park w Brańszczyku
33.	Oświetlenie do oczyszczalni ścieków w Udrzynku
34.	Projekt drogi w Nowym Brańszczyku
35.	Budowa chodnika Poręba średnia
36.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w m. Turzyn Kolonia
37.	Rozbudowa stacji wodociągowej w miejscowościach: Udrzyn w celu zaopatrzenia

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

	w wodę następujących miejscowości: Trzcianka, Niemiry, Brańszczyk, Nowy Brańszczyk, Przyjmy, Turzyn, Ojcowizna, Poręba Średnia, Poręba Kocęby, Udrzynek, Udrzyn, Dudowizna, Tuchlin, Stare Budy, Nowe Budy.
Lp.	Rok 2022
1.	Przebudowa drogi gminnej Brańszczyk – Niemiry
2.	Przebudowa drogi gminnej w Turzynie – II etap
3.	Roboty wykończeniowe OSP Bialebłoto
4.	Budowa kładki na rzece Bug
5.	Przebudowa drogi gminnej Nowe Budy - Przyjmy
6.	Oświetlenie drogi Dudowizna
7.	Przebudowa drogi w Dudowiznie
8.	Budowa chodnika w miejscowości Poręba Średnia
9.	Rozbudowa parkingu za Urzędem Gminy
10.	Budowa karczmy w skansenie (wraz z restauracją)
11.	Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Dalekie-Tartak
12.	Świetlica w miejscowości Niemiry
13.	Przebudowa drogi gminnej Niemiry - Trzcianka
14.	Budowa drogi Budykierz
Lp.	Rok 2023
1.	Budowa kładki na rzece Bug
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Przyjmy
3.	Budowa karczmy w skansenie
4.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Trzciance
5.	Oczyszczalnia Dalekie – Tartak
6.	Budowa kanalizacji Starebłoto Nowa Wieś

11. MONITORING I EWALUACJA

11.1. MONITORING

Monitoring Strategii Rozwoju obejmuje sprawdzanie wyników w odniesieniu do określonych oczekiwań. Polega na systematycznym zbieraniu informacji, które dotyczą uzyskanych efektów w ramach wdrażanej strategii. Monitoring w późniejszym czasie pozwala określić czy zakładane, pierwotnie rezultaty realizowane są w sposób sprawny i kompleksowy a w odpowiednim momencie wprowadzić w razie potrzeby – korekty¹⁷. Wykonawcą i podmiotem, który ma za zadanie odpowiadać za monitoring Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk jest instytucja zarządzająca daną strategią, w tym przypadku Urząd Gminy.

Monitoring Strategii powinien prowadzony być na każdym poziomie danej interwencji, dla jednego projektu (tutaj inwestycji), realizacji konkretnych celów jak i całego programu strategii. Monitoring powinien zostać wprowadzony w momencie realizacji konkretnej inwestycji (w tym realizacji celów operacyjnych). Raporty monitoringowe, w zależności od realizowanych zadań, przeprowadzane być mogą w rytmie rocznym, półrocznym bądź kwartalnym.

Aby monitorować strategię w sposób kompleksowy, ważny jest dobór odpowiednich wskaźników, pozwalających na ich późniejszą analizę. Jako, że rekomenduje się przeprowadzanie corocznych sprawozdań z wdrażania strategii rozwoju, proces monitoringu, niezależnie od wykonywanych inwestycji, powinien zostać przeprowadzony i wyodrębniony w Raporcie o Stanie Gminy za rok bazowy. W danym raporcie powinny znaleźć się informacje na temat wdrażania strategii (na jakim etapie aktualnie Gmina się znajduje, w tym które cele udało się zrealizować i w jakim stopniu raport z wdrażania, stopień osiągnięcia danych wskaźników¹⁸, wydatków powierzonych na poszczególne zadania zawarte w strategii).

---

¹⁷ Podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych Strategii Rozwoju. Lider Ewaluacji 2014. Warszawa 2017.

11.2.EWALUACJA

Ewaluacja w Strategii Rozwoju Gminy jest to systematyczne badanie Strategii Rozwoju poprzez oszacowanie jakości oraz wartości procesu oraz efektów wdrażania inwestycji i zadań publicznych zawartych w Strategii (cele strategiczne).

Zaleca się działanie na rzecz ewaluacji wg poniższego schematu:

Zlecenie ewaluacji

(zlecenie firmie zewnętrznej bądź przeprowadzenie procesu ewaluacji przez powołany do niej zespół we współpracy z jednostkami pomocniczymi)

Prowadzenie badań

(stworzenie raportu na podstawie zebranych wcześniej danych (monitoring strategii), który przedstawiać będzie analizę i ocenę oraz wnioski i rekomendację z wykonanych zadań zawartych w strategii)

Użycie badań

(wdrożenie rekomendowanych poprawek oraz zaleceń na podstawie wcześniej wysnutych wniosków oraz analiz)

Zakres ewaluacji danego dokumentu stanowi materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i oceny oraz trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość jak i spójność strategii rozwoju.

Zaleca się zlecenie ewaluacji zewnętrznym wykonawcą w celu obiektywnej oraz niezależnej oceny jej wykonania. Nie jest to jednak zabieg konieczny, a zakres i ocenę realizacji strategii może przeprowadzić powołany do tego zespół ekspertów w Gminie. Jednakże, rekomenduje się w tym względzie pomoc ze strony zewnętrznych jednostek takich jak: mieszkańcy, podmioty gospodarcze, rolnicy, inwestorzy, jednostki pomocnicze (pracownicy biblioteki, GOPS-u, szkół, Sołtysi), którzy powinni brać udział w ocenie przeprowadzonych działań w ujęciu całościowym.

Dane monitoringowe powinny stanowić wstęp do realizacji ewaluacji strategii. Ewaluacja powinna służyć wskazaniu, dlaczego dane wskaźniki nie zostały zrealizowane, analizie wykonanych działań pod względem ich trafności i konieczności, ocenie pozytywnych i negatywnych skutków, które poprzedzały wykonane cele strategiczne (w tym operacyjne), w danym roku bazowym.

Zaleca się wykorzystanie metody ewaluacji *on-going*, która mówi o realizacji ewaluacji w trakcie wdrażania inwestycji (gdy jej użycie będzie zasadne i zajdzie taka potrzeba) lub gdy wystąpią problemy we wdrażaniu strategii, które należy poddać analizie. W danej sytuacji należy stworzyć raport zawierający kluczowe problemy, ukazanie wskaźników dostępnych w corocznych raportach o stanie Gminy oraz sposoby ich rozwiązywania. Co więcej, zaleca się również wykorzystanie metody *ex-post*, która określa realizację ewaluacji w momencie zakończenia planowanych działań lub na samym końcu jej zakańczania. W danym przypadku jako rok stworzenia podsumowującego raportu z przebiegu wdrażania i realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk podaje się rok 2025. W danym przypadku należy stworzyć stosowne badanie (rekomenduje się badanie ankietowe), skierowanie do odbiorców strategii – mieszkańców, władz Gminy, rolników, inwestorów, przedsiębiorców itp, które ma na celu podsumowanie istniejącego dokumentu, stworzeniu wniosków, podsumowaniu działań oraz dobrych praktykach na kolejne lata.

12. OCENA RYZYKA

Ocena ryzyka Strategii Rozwoju stanowi element, który ciężko określić w jednoznaczny sposób. Możliwe jest jednakże oszacowanie poszczególnych czynników mających większy bądź mniejszy wpływ na wdrażanie kierunków działań i celów strategicznych. Dlatego niezwykle istotnym aspektem przy implementacji strategii rozwoju jest obserwacja wyszczególnionych sfer ryzyka, na podstawie przedstawionych wskaźników wynikających z monitoringu i wniosków płynących z ewaluacji.

W poniższej tabeli określano wewnętrzne oraz zewnętrzne ryzyka, które w sposób negatywny mogą wpłynąć na wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk. Ich wielkość określono według stworzonej do potrzeb oceny ryzyka cztero-stopniowej skali.

Bardzo wysokie	Wysokie	Średnie	Niskie

W danej tabeli uwzględniono ryzyka wynikające bezpośrednio z analizy SWOT, która określa zewnętrzne uwarunkowania, wpływające również na wewnętrzne aspekty funkcjonowania Gminy, które natomiast określono w dalszej części tabeli. Ocenę ryzyka przeprowadzono następująco:

Zewnętrzne

Zwiększenie dysproporcji między gminami.	
Pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych.	
Zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji).	
Brak potencjalnych inwestorów w obrębie Gminy.	
Brak aktywizacji miejsc pracy w obrębie powiatu.	
Problem z zawieraniem współpracy międzygminnej.	
Pogłębiający się problem dezinformacji na temat ładu przestrzennego w gminach.	

Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025

Brak dofinansowania przez władze wyższego szczebla w infrastrukturę drogową.	
Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.	
Poszerzający się problem patologii społecznych.	
Wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży.	
Wzrost uzależnień od Internetu wpływający na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa.	
Rezygnacja młodych osób z możliwości odbycia nauki na studiach wyższych.	
Izolacja osób starszych pod względem społecznym.	
Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.	
Wzrost zainteresowania spędzenia wolnego czasu wyłącznie w miastach.	
Brak zainteresowania władz wyższego rzędu wspieraniem rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.	
Rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi.	
Wzrost kosztów energii i paliw.	
Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze.	
Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych.	
Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych.	
Pogłębiający się problem zanieczyszczania wód ściekami.	
Zmiany w obowiązujących ustawach przyczyniające się do barier w implementacji strategii.	

Wewnętrzne

Zmiana ówczesnej władzy co powodować może rozbieżność oraz dezorientację we wdrażaniu strategii.	
Pogłębiające się deficyty w budżecie gminnym.	
Trudność w pozyskiwaniu wykwalifikowanej kadry pracowniczej mogącej przyczynić się do realizacji strategii.	
Niezgodności organów wykonawczych z organem stanowiącym.	
Wystąpienie nagłych zjawisk mogących zagrozić bezpieczeństwu mieszkańców (klęski żywiołowe).	
Nierzetelne wykonywane zadania przez wykonawców zamówień publicznych.	
Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację poszczególnych zadań.	

Z szacunkowej oceny ryzyka implementacji Strategii Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025, oceniono, że największy duży bądź bardzo duży wpływ, posiadają takie aspekty jak:

- zwiększenie dysproporcji między gminami,
- pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych,
- zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji),
- wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży,
- wzrost uzależnień od Internetu wpływające na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa,
- zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej,
- rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- wzrost kosztów energii i paliw,
- wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych,
- zmiany w obowiązujących ustawach przyczyniające się do barier w implementacji strategii,
- nierzetelne wykonywane zadania przez wykonawców zamówień publicznych,

- niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację poszczególnych zadań,
- Zagrożenia suszą oraz powodzią w rejonie Gminy.

Z danej analizy wynika, że wyżej wymienione uwarunkowania zewnętrzne, na które Gmina nie ma bezpośredniego wpływu, powinny stanowić podstawę do głębszego monitoringu danych czynników, co za tym idzie, dostosowanie wdrażania strategii do zmieniających się wskaźników.

13. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem niezwykle ważnym, który w dużym stopniu warunkuje funkcjonowanie danego obszaru przez najbliższe kilka lat. Mimo, że dany dokument nie stanowi aktu prawa miejscowego i nie jest obowiązkowy, stworzenie, a następnie prawidłowe wdrażanie Strategii Rozwoju świadczy o dobrej kompetencji władz, które dany dokument uchwalają. Należy również podkreślić niezwykle istotny charakter strategii rozwoju przy planowaniu inwestycji oraz próbie pozyskania dofinansowania na konkretne przedsięwzięcia. Dany dokument ma na celu pomoc przy planowaniu inwestycji na terenie Gminy, ich uhierarchizowanie i usystematyzowanie. Co więcej, Gmina powinna dążyć do ciągłego podnoszenia swoich kompetencji, korzystać z istniejących uwarunkowań oraz potencjałów, a całość danego działania prowadzić ma do zrównoważonego rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Brańszczyk na lata 2021-2025 działa długofalowo i dzięki określeniu celów strategicznych, ma za zadanie pełnić funkcję warunkującą nie tylko sam rozwój Gminy w danych okresach czasowych, ale tworzyć spójną całość, na którą mają wpływ czynniki zarówno wewnątrz ale również zewnętrzne.

Celem danego opracowania było stworzenie dokumentu, który będzie podnosił jakość życia mieszkańców. Dane wskaźniki i ich wykonanie będzie można ocenić po wdrożeniu oraz wykorzystaniu pełnego potencjału danej strategii rozwoju i stworzeniu raportu ewaluacji po zakończeniu trwania okresu danych działań strategicznych. Analiza SWOT pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron Gminy (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne). Cele strategiczne, w tym dalsze cele operacyjne i ich zadania pozwoliły na usystematyzowanie wieloletnich działań w Gminie. W końcowym etapie tworzenia strategii stworzono system wdrażania oraz zarekomendowano monitoring i ewaluację danej strategii.

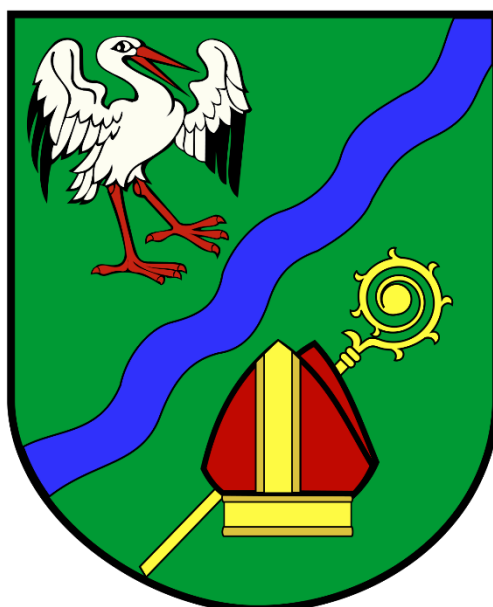
Należy pamiętać, że istotność i przydatność danej strategii rozwoju będzie zależna przede wszystkim od zaangażowania społeczności lokalnej oraz obecnych władz Gminy w proces jej wdrażania!

14. SPIS RYCIN/TABEL/WYKRESÓW

Tabela 1. Liczba ludności w sołectwach Gminy Brańszczyk w 2019 roku.	12
Tabela 2. Liczba podmiotów wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych w Gminie w 2019 roku.....	16
Tabela 3. Ogólna realizacja budżetu dla Gminy Brańszczyk za rok 2019.....	21
Tabela 4. Liczba uczniów według Szkół Publicznych w Gminie Brańszczyk w 2019 roku. ..	27
Tabela 5. Powody przyznawania pomocy w Gminie Brańszczyk w roku 2019.....	34
Tabela 6. Układ drogowy Gminy Brańszczyk.	38
Tabela 7. Liczba ankietowanych według poszczególnych sołectw.	50
Rysunek 1. Położenie Gminy Brańszczyk na tle województwa mazowieckiego.	9
Rysunek 2. Położenie sołectw w Gminie Brańszczyk.	10
Rysunek 3. Gmina Brańszczyk na tle sąsiadujących gmin.	11
Rysunek 4. Wskaźnik przyrostu naturalnego wśród sąsiadujących gmin.....	14
Rysunek 5. Model przestrzenno-funkcjonalny Gminy Brańszczyk.....	74
Wykres 1. Dynamika przyrostu naturalnego w Gminie Brańszczyk w latach 2017 – 2019....	13
Wykres 2. Dynamika salda migracji w Gminie Brańszczyk w latach 2017-2019.....	15
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w Gminie Brańszczyk.	18
Wykres 4. Ludność gminy Brańszczyk według ekonomicznych grup wieku w roku 2019. ...	22
Wykres 5. Ekonomiczne grupy wieku w Gminie Brańszczyk wg płci w 2019 roku.....	23

Wykres 6. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Brańszczyk z podziałem na płeć w latach 2017-2019.....	24
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim na tle województwa mazowieckiego w latach 2017-2018.	25
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w przeprowadzonego w 2019 w Gminie Brańszczyk w odniesieniu do powiatu oraz województwa.	28
Wykres 9. Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Brańszczyk w latach 2017-2019.	39
Wykres 10. Ankietowani mieszkańcy Gminy Brańszczyk wg wieku.	48
Wykres 11. Ankietowani mieszkańcy Gminy Brańszczyk według miejsca zatrudnienia.	49

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRAŃSZCZYK NA LATA 2021-2025

OFICyna PROFILAKTYCZNA

